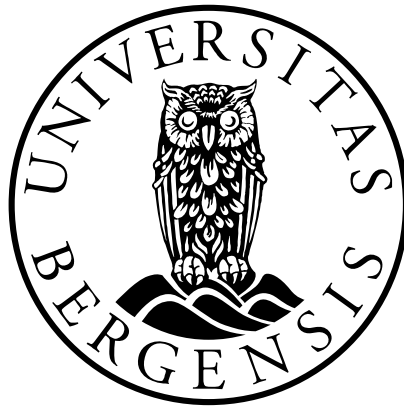

Erstatningsansvar for villedende opplysninger

*Med særlig fokus på hvilket årsakskrav som
gjelder mellom informasjonen og tapet*

Kandidatnummer: 65

Antall ord: 14 902

JUS399 Masteroppgave
Det juridiske fakultet

UNIVERSITETET I BERGEN

12.12.2022

Innholdsfortegnelse

INNOLDSFORTEGNELSE.....	2
1 INNLEDNING	4
1.1 TEMA, PROBLEMSTILLING, AKTUALITET	4
1.2 SÆRLIGE METODISKE UTFORDRINGER OG GREP	6
1.2.1 Begrepsbruk.....	6
1.2.2 Særlige metodiske utfordringer i erstatningsretten.....	7
1.2.3 Rettskildebildet for problemstillingen	7
2 INFORMASJONSANSVARET	9
2.1 RETTSUTVIKLINGEN	9
2.1.1 Rettstilstanden før informasjonsansvarsdom I.....	9
2.1.2 Informasjonsansvarsdom I.....	11
2.2 NÆRMERE OM VILKÅRENE FOR INFORMASJONSANSVAR	13
2.2.1 Vilkåret om uaktsom villedning	13
2.2.2 Innrettelsevilkåret	14
2.2.3 Nærhetsvilkåret.....	15
2.2.4 Grunnvilkår for ansvar eller momenter i en helhetsvurdering?.....	16
2.3 SÆRLIGE UTFORDRINGER VED RENE FORMUESTAP	17
2.4 HVILKE VILLEDNINGSSITUASJONER SKAL VURDERES ETTER VILKÅRENE FOR INFORMASJONSANSVAR?.....	19
3 HVORDAN HÅNDTERER HØYESTERETT ÅRSÅKSSPØRSMÅLET?	22
3.1 INNLEDNING	22
3.2 PRAKTISERER HØYESTERETT ET KRAV OM AT SKADELIDTE INNRETTET SEG I TILLIT TIL DEN VILLEDENDE INFORMASJONEN?	24
3.2.1 Innledning.....	24
3.2.2 Informasjonsansvarsdom I.....	25
3.2.3 Informasjonsansvarsdom II	26
3.2.4 Informasjonsansvarsdom III.....	27
4 ÅRSÅKSKRAVET ETTER RESTATEMENT (SECOND) OF TORTS § 552.....	30
4.1 SÆRTREKK VED DET AMERIKANSKE RETTSSYSTEMET	30
4.2 KORT OM INFORMASJONSANSVARET I USA.....	31
4.3 KRAVET OM «DETRIMENTAL RELIANCE»	33

5	ER DET GRUNNLAG FOR Å OPPSTILLE ET DOBBELT ÅRSAKSKRAV I NORSK RETT?	38
5.1	INNEBÆRER HOVEDREGELEN OM FAKTISK INNRETTELSE ET DOBBELT ÅRSAKSKRAV?.....	38
5.2	DET SÆRSKILTE INNRETTELSESKRAVET ANVENDT I INFORMASJONSANSVARSDOM II OG III..	41
5.2.1	Et unntak fra det dobbelte årsakskravet?	41
5.2.2	Kan unntaksregelen gjøres gjeldende i andre tilfeller?.....	43
5.2.3	Hva forteller dette unntaket oss om informasjonsansvaret på regelnivå?.....	44
6	AVSLUTNING	48
	LITTERATURLISTE	50
	FIGURER	57

1 Innledning

1.1 Tema, problemstilling, aktualitet

Korrekt informasjon har stor betydning i dagens informasjonssamfunn. Dersom man handler basert på uriktige opplysninger kan dette få økonomiske konsekvenser i alt fra beskjedent til fullstendig ruinerende omfang. Temaet for denne avhandlingen er den erstatningsrettslige håndteringen av villedning.

Det grunnleggende erstatningsrettslige utgangspunktet er at tapet blir der det rammer. For at den skadelidte likevel skal kunne holde en annen erstatningsrettslig ansvarlig for tapet må følgende tre grunnvilkår være oppfylt:¹ Det må for det første foreligge en skade. Videre må det foreligge et ansvarsgrunnlag, altså et rettslig grunnlag for skadevolders ansvar. Det alminnelige ansvarsgrunnlaget i norsk rett er culperegelen, som oppstiller krav om at den aktuelle handlemåten var rettsstridig og at den påstått ansvarlige utviste skyld.² Til slutt må det foreligge årsakssammenheng mellom ansvarsgrunnlaget og skaden.

Villedningssituasjonene særpreges av at skadelidte i de fleste tilfeller har medvirket til at tapsrisikoen slår ut i skade gjennom å innrette seg etter informasjonen.³ Det er klart at informasjonsgiver ikke kan holdes ansvarlig overfor alle som velger å innrette seg etter den aktuelle informasjonen. Spørsmålet blir da hva som skal til for at skadelidte likevel kan kreve at informasjonsgiver skal bære konsekvensene av at informasjonen de har valgt å innrette seg etter ikke var korrekt. Dette spørsmålet har i økende grad vært tema for både domstolene og rettsteoretikerne de siste tiårene.⁴

Høyesterett har i fire dommer vurdert spørsmålet ut fra et «informasjonsansvar», uten at dette ansvaret har blitt plassert i forhold til de tre grunnvilkårene for erstatning. Dette har ført til at informasjonsansvaret diskuteres ut fra ulike tilnærminger. Mens enkelte teoretikere trekker informasjonsansvaret frem i relasjon til det erstatningsrettslige grunnvilkåret om skade,⁵ skriver andre om informasjonsansvaret i tilknytning vilkåret om ansvarsgrunnlag.⁶ Det finnes også et

¹ Se eksempelvis Kjelland (2019) s. 4 og Hagstrøm og Stenvik (2019) s. 17.

² Hagstrøm og Stenvik (2019) s. 77.

³ Frøseth (2013) s. 341, Thorson 2011 s. 108.

⁴ Se dommene Rt. 2008 s. 1078, Rt. 2015 s. 556, HR-2016-2264-A og HR-2016-2344-A. Se blant annet Hagstrøm (1989), Tørum (2007) s. 504 flg., Hjelmeng (2007b) s. 53, Truyen (2007), Ristvedt (2008), Thorson (2010) s. 156 flg., Færstad (2014), Ristvedt (2015), Ristvedt (2017), Hagstrøm og Stenvik (2019) s. 62 flg.

⁵ Se Hagstrøm og Stenvik (2019) s. 62 flg.

⁶ Se Færstad (2014) punkt 8.3.2 og Askeland et al. (2019) s. 215.

eksempel på at tingretten har trukket vilkårene for informasjonsansvar frem i relasjon til grunnvilkåret om årsakssammenheng.⁷ Som jeg vil komme tilbake til, har vilkårene for informasjonsansvar et innhold som går på tvers av de tradisjonelle grunnvilkårene for erstatning. Så lenge det er enighet om at vilkårene for informasjonsansvar ikke erstatter de alminnelige grunnvilkårene for erstatning, må den konkrete plasseringen av informasjonsansvaret kunne sies å være hovedsakelig av teoretisk betydning.

I lys av at Høyesterett har angitt at informasjonsansvaret er «et utslag av det alminnelige skyldansvaret»,⁸ har jeg i denne oppgaven tatt utgangspunkt i at det er tale om en konkretisering av culpanormen for villedningstilfellene.⁹ Informasjonsansvaret kan etter dette anses som en presisering av hvilke villedningsskader som er erstatningsbetingende for informasjonsgiver etter culpaansvaret.

Informasjonsansvaret har kun blitt anvendt til å vurdere informasjonsgivers erstatningsansvar for tredjepersoners rene formuestap. Et rent formuestap er et økonomisk tap som ikke står i sammenheng med noen skade på person eller ting overhodet.¹⁰ Med tredjepersoner menes her parter som ikke står i et kontraktsforhold med informasjonsgiver. Informasjonsansvaret presiserer dermed når informasjonsgiver er ansvarlig for skader på de økonomiske interessene til parter de ikke står i et kontraktsforhold med. Villedning i kontrakt og villedning som fører til en skade på person eller ting faller derfor utenfor oppgavens ramme.¹¹

Grunnvilkårene for informasjonsansvar presenteres slik av Høyesterett:¹²

For det første må informasjonen ha vært villedende, og dette må skyldes uaktsomhet hos den som har avgitt informasjonen i en profesjonell sammenheng. For det andre må skadelidte ha hatt en rimelig og berettiget grunn til å stole på og innrette seg etter

⁷ TSOS-2021-22259.

⁸ HR-2016-2344-A avsnitt 68.

⁹ Et annet spørsmål er om informasjonsansvaret skal anses som et eget ansvarsgrunnlag, til tross for denne uttalelsen. Denne diskusjonen vil tas opp i løpet av oppgaven.

¹⁰ Thorson (2011) s. 32. Se liknende definisjon i Lødrup (2009) s. 48 og Hagstrøm og Stenvik (2019) s. 57

¹¹ Villedning kan lede til skader på person eller ting, se for eksempel Winter v. G.P. Putnam's sons (1991). Det er imidlertid lite som tyder på at disse skadene vil vurderes etter vilkårene for informasjonsansvar. Dette diskuteres derfor ikke nærmere. Om koblingen mellom informasjonsansvaret og rene formuestap, se oppgavens punkt 2.3.

¹² Høyesterett bruker selv terminologien grunnvilkår, se eksempelvis HR-2016-2344-A avsnitt 26 og HR-2020-312-A avsnitt 39. Jeg ser nærmere på om denne terminologien er treffende i punkt 2.2.4.

informasjonen. For det tredje må informasjonen ha vært ment for skadelidte eller i det minste en begrenset gruppe som skadelidte tilhørte.¹³

Det sentrale for denne oppgaven er vilkåret om berettiget innrettelse. Spørsmålet er om det er tilstrekkelig at skadelidte berettiget *kunne ha* innrettet seg i tillit til informasjonen, eller om vilkåret forutsetter at skadelidte faktisk har innrettet seg. Dette spørsmålet er avgjørende for hvor vidtrekkende informasjonsgivers ansvar for villedende informasjon er, noe som kan illustreres med følgende eksempel: En aksjemegler gir et råd til en tredjeperson om at hen bør selge sine andeler i et selskap, uten at det var grunnlag for en slik anbefaling. Hvis tredjepersonen selger sine andeler har vedkommende tapt fremtidig utbytte som følge av å ha innrettet seg etter rådet. Hvis tredjepersonen derimot velger å beholde aksjene sine til tross for rådet, kan vedkommende fremdeles lide et tap ved at informasjonen går ut til markedet slik at aksjene synker i verdi. I sistnevnte tilfelle har tredjepersonen lidt et tap til tross for å ikke ha innrettet seg etter rådet. Hvorvidt informasjonsansvaret oppstiller et vilkår om faktisk innrettelse, blir dermed avgjørende for om informasjonsgiver kan holdes ansvarlig for tapet i sistnevnte situasjon.

Et krav om at skadelidte innrettet seg i tillit til den villedende informasjonen har en side til kravet om årsakssammenheng. For at skadelidte skal ha innrettet seg må den villedende informasjonen i utgangspunktet ha vært årsak til at skadelidte foretok den handlingen eller unnlatsen som ledet til et økonomisk tap. I dette ligger det et krav om årsakssammenheng både mellom informasjonen og innrettelsen, og mellom innrettelsen og tapet. Dette vil betegnes som et «dobbelts årsakskrav».

Problemstillingen for oppgaven er derfor: Kreves det at skadelidte innrettet seg i tillit til den villedende informasjonen som danner grunnlaget for informasjonsgivers ansvar, og innebærer dette i så fall at det oppstilles et dobbelt årsakskrav?

1.2 Særlige metodiske utfordringer og grep

1.2.1 Begrepsbruk

Begrepene «faktisk innrettelse» og «innrettet seg i tillit» vil i det følgende brukes om spørsmålet om hvorvidt de villedende opplysningene motiverte skadelidte til å foreta den tapsbringende

¹³ Senest sitert i HR-2020-312-A avsnitt 39 under henvisning til Rt. 2015 s. 556.

handling. Dette spørsmålet må ikke forveksles med spørsmålet om en faktisk eller hypotetisk innrettelse var rimelig og berettiget, som vil omtales som vilkåret om «berettiget innrettelse». Til slutt vil «innrettelsesvilkåret» anvendes der det henvises til det andre grunnvilkåret for informasjonsansvaret i sin helhet.

1.2.2 Særlige metodiske utfordringer i erstatningsretten

Erstatningsretten er særpreget av fragmentarisk lovgivning og fraværet av legalitetsprinsippet, noe som «har satt Høyesterett og rettsvitenskapen i førersetet».¹⁴ Som prejudikatsdomstol spiller Høyesterett en sentral rolle i rettsutviklingen gjennom rettsavklaring og rettsutvikling i enkeltsaker.¹⁵ Dette fører til at erstatningsrettslige regler utvikles og klarlegges gradvis gjennom flere rettsavgjørelser. Informasjonsansvaret har til nå blitt anvendt i et fåtalls høyesterettsdommer, og er ikke fullstendig utpenslet og klarlagt. Man finner ikke svar i høyesterettspraksis på spørsmål som når vilkårene for informasjonsansvar skal anvendes fremfor en alminnelig culpadrøftelse, eller hvordan informasjonsansvaret passer med tidligere rettspraksis og kjente erstatningsrettslige størrelser.

Usikkerheten i spørsmål som grenser til avhandlingens problemstilling skaper en utfordring. På den ene siden er det nødvendig å gi leseren en viss innføring i informasjonsansvarets innhold, rekkevidde og funksjon i erstatningsretten. På den annen side vil selv en innføring kreve omfattende drøftelser. Denne utfordringen har jeg valgt å løse gjennom to grep. Jeg har oppstilt en smal problemstilling for oppgaven, og jeg har viet plass til å løfte frem de aspektene ved informasjonsansvaret som er nødvendig for at leseren skal kunne følge den senere drøftelsen av problemstillingen. Det understrekes derfor at målet med kapittel 2 ikke er å gi en utførlig drøftelse av de spørsmålene som løftes frem, men å gi leser den forståelsen av informasjonsansvaret som kreves for å sette seg inn i spørsmålet om faktisk innrettelse.

1.2.3 Rettskildebildet for problemstillingen

Utover informasjonsansvarsdommene er det få relevante skriftlige rettskilder, noe som innebærer at det er behov for å anlegge en bredere tilnærming til problemstillingen. Vilkårene Høyesterett har anlagt for informasjonsansvaret er basert på Tøruns sammenfatning av

¹⁴ Skjefstad (2019) punkt 1.

¹⁵ Tande (2016) punkt 1.

rettstilstanden etter den amerikanske regelen i Restatement (Second) of Torts § 552.¹⁶ Som en følge av dette minner formuleringen av de norske vilkårene sterkt om de i Restatement (Second) of Torts. Jeg har derfor valgt å undersøke hvilke krav Restatement (Second) of Torts stiller med hensyn til skadelidtes faktiske innrettelse.

Det finnes flere aktuelle internasjonale rettskilder som kunne gitt tolkningsbidrag til problemstillingen.¹⁷ Av hensyn til oppgavens omfang, og på grunn av den særlige koblingen til restatement-regelen, er fokus lagt på amerikansk rett. Det er imidlertid viktig å understreke at målet med undersøkelsene av amerikansk rett er å trekke ut tolkningsbidrag med hensyn til hvordan det norske kravet til faktisk innrettelse skal forstås. Fremstillingen kan dermed ikke anses som en fullstendig komparativ analyse av de to regelsettene, ei heller en uttømmende avklaring av kravet til faktisk innrettelse etter restatement-regelen.

¹⁶ Dette kommer jeg tilbake til i punkt 2.1.2.

¹⁷ Dette gjelder både andre lands rett og soft law-instrumenter som DCFR og PEL.

2 Informasjonsansvaret

2.1 Rettsutviklingen

2.1.1 Rettstilstanden før informasjonsansvarsdom I

Rettstilstanden før informasjonsansvaret ble anvendt for første gang har betydning for hvordan man forstår gjeldende rett i dag. Ettersom vilkårene for informasjonsansvar ble formulert for første gang nokså nylig, kan det spørres om villedning utenfor kontrakt er et nytt fenomen, slik at det ikke har vært behov for grunnvilkår for informasjonsansvar tidligere.

Saken i Rt. 1915 s. 122 dreide seg om et rederi som drev linjefart mellom Island og Norge og sløyfet en anløpshavn som stod i den offentliggjorte ruteplanen. Eieren av et fiskeparti som skulle sendes med skipet krevde deretter erstatning på grunnlag av at fisken hadde blitt forsinket. Høyesterett anså ikke ruteplanen som et bindende tilbud, men kom likevel til at rederiet var erstatningsansvarlig. Begrunnelsen for ansvar var at rederiet ikke hadde adgang til å fravike ruteplanen dersom det kunne «paaregnes» at noen skulle benytte seg av den.¹⁸ Høyesterett synes derfor å vektlegge at den offentliggjorte ruteplanen medførte kontraktsliknende forpliktelser for rederiet selv om det ikke var inngått avtale med skadelidte. Dommen tyder derfor på at erstatningsansvar for villedning ble vurdert etter den alminnelige culpanormen, i hvert fall dersom det var tale om en kontraktsliknende situasjon.¹⁹

Ertdommen, Rt. 1962 s. 89, er et annet eksempel på at erstatningsansvar for villedning utenfor kontrakt blir vurdert etter de alminnelige vilkårene for erstatning. Spørsmålet i saken var om Landbruksdepartementet var erstatningsansvarlig for at en sekretær uriktig hadde hevdet at det forelå et absolutt forbud mot hermetisering av tørkede erter. Bedriftene som krevde erstatning hadde stanset produksjonen i fem år på grunn av denne beskjeden. Høyesteretts flertall kom til at staten ikke var erstatningsansvarlig. Det avgjørende var at opplysningen hadde «privat og personlig karakter», og ikke var gitt på vegne av departementet.²⁰ På samme måte som i 1915-dommen vurderer Høyesterett saksforholdet konkret uten å knytte drøftelsen til et informasjonsansvar. Denne gangen synes Høyesterett å vektlegge hvordan opplysningen ble fremsatt. Høyesteretts betraktninger om at opplysningen ikke kunne anses å være gitt av

¹⁸ Rt. 1915 s. 122 på s. 124.

¹⁹ Se tilsvarende i Hagstrøm og Stenvik (2019) s. 66-67.

²⁰ Rt. 1962 s. 89 på s. 96.

departementet har også en side til arbeidsgiveransvarets vilkår om at skaden må være skjedd «under arbeidstakers utføring av arbeid [...] for arbeidsgiveren», jf. skadeserstatningsloven § 2-1 (1).²¹ Dommen illustrerer likevel at et spørsmål om ansvar for villedning utenfor kontrakt ble håndtert etter culpanormen.²²

I Malvik-dommen, Rt. 1981 s. 462, trakk Høyesterett for første gang frem skadelidtes forventninger som vurderingstema. I denne saken krevde et boligbyggelag erstatning fra kommunen for utgiftene til planlegging av et prosjekt som aldri ble realisert som følge av at den aktuelle reguleringsplanen ikke ble gjennomført. Boligbyggelaget anførte primært at kommunen hadde forpliktet seg ved avtale til å godkjenne reguleringsplanen, og subsidiært at boligbyggelaget hadde en erstatningsrettslig vernet forventning om at kommunen ville vedta reguleringsplanen. Høyesterett kom til at det ikke forelå noen avtale mellom partene. Til spørsmålet om byggelagets forventning var erstatningsrettslig vernet uttalte retten at spørsmålet var avhengig av «både [...] forventningens grunnlag og styrke og av de forhold som førte til at kommunen ikke traff vedtak i samsvar med forventningen».²³ I denne saken førte ikke kravet frem.

Et siste eksempel er Rt. 2007 s. 425, som ligger tidsmessig nært informasjonsansvarsdom I.²⁴ Saken gjaldt spørsmål om ansvar for uriktig informasjon publisert på Rikstotos nettsider, som hadde forhindret skadelidte i å spille det som ville vært en gevinstvinnende bong. Etter en vurdering av om den prekontraktuelle oppfyllelsesinteressen hadde erstatningsrettslig vern, kom Høyesterett til at det ikke kunne tilkjennes erstatning. Det ble blant annet lagt vekt på at formuestapet som angivelig oppstår når en spiller blir forhindret i å inngå veddemål bare er «en fjernliggende mulighet for gevinst». Høyesterett fant altså rom for å vektlegge nærhetsbetraktninger i tilknytning ansvarsspørsmålet uten å anvende en regel om informasjonsansvar.

Samlet sett kan man ut fra disse dommene konkludere med at villedning av annen enn kontraktspart ikke var et ukjent fenomen i erstatningsretten før informasjonsansvarsdom I. En presis angivelse av rettsstilstanden ville krevd gjennomgang av et større utvalg dommer. Ut fra gjennomgangen kan man likevel konkludere med at Høyesterett har funnet rom innenfor

²¹ Lov 13. juni 1969 nr. 26 om skadeserstatning.

²² Se nærmere om dette i Færstad (2014) s. 311.

²³ Rt. 1981 s. 462 på s. 470.

²⁴ Rt. 2008 s. 1078.

culpanormen til å vektlegge betraktninger om hvordan informasjonen ble fremsatt og forholdet mellom partene.

2.1.2 Informasjonsansvarsdom I

Begrepet «informasjonsansvar» må i norsk rett sies å ha sitt opphav i den juridiske teorien.²⁵ Etter at det først ble introdusert av Hagstrøm i 1989, ser man flere eksempler i underretten på at «informasjonsansvar» ble påberopt som rettslig grunnlag for erstatningskrav.²⁶ Informasjonsansvarsdom I, Rt. 2008 s. 1078 er imidlertid det første tilfellet hvor et erstatningskrav ble håndtert etter informasjonsansvaret.

Bakgrunnen for informasjonsansvarsdom I var at en bolig hadde blitt solgt på grunnlag av en takst som feilaktig inkluderte garasjearealet i angivelsen av boligarealet. Kjøperne hadde dermed kjøpt en bolig som var mindre enn de trodde da budet ble gitt, og rettet derfor krav om prisavslag mot selger av boligen. Siden selger hadde tegnet eierskifteforsikring, var det eierskifteforsikringsselskapet som utbetalte prisavslaget.

Eierskifteforsikringsselskapet mente at de hadde lidt et tap som følge av takstmannens uaktsomhet ved oppmålingen, og krevde dette erstattet av takstmann.²⁷ Informasjonsansvaret ble påberopt som det primære rettslige grunnlaget for kravet.²⁸

Høyesterett viste først til rettspraksis som åpnet for at takstmanns profesjonsansvar kan gjelde overfor tredjeperson.²⁹ Videre ble Tørums sammenfatning av amerikansk rett etter Restatement of Torts § 552 presentert:

Det oppstilles altså – grovt sett – tre grunnvilkår for informasjonsansvar. For det første må informasjonen være villedende, og dette må skyldes uaktsomhet hos den som har avgitt informasjonen (A) i en profesjonell sammenheng. For det andre må de skadelidte (C) ha hatt en rimelig og berettiget grunn til å stole på og innrette seg etter informasjonen. Men ... [sic] det [er] ikke tilstrekkelig i relasjon til kravet om årsakssammenheng at Cs tap var 'foreseeable'. Flodbølgeargumentet har resultert i at det har blitt oppstilt et tredje vilkår.

²⁵ Da med inspirasjon fra Sverige. Se Hagstrøm (1989) som skrev om informasjonsansvar i forbindelse med bokanmeldelse av Kleinemans doktorgrad om rene formuetaap i Sverige.

²⁶ Se for eksempel LB-1999-456 og LB-2003-1786.

²⁷ Kravet var rettet mot både takstmann og takstmanns ansvarsforsikring. Av hensyn til leservennlighet skriver jeg kun takstmann her og i det følgende.

²⁸ Rt. 2008 s. 1078 avsnitt 10.

²⁹ Rt. 2008 s. 1078 avsnitt 21.

– *As informasjon må ha vært ment for C; det er ikke nok at A burde forstått at 'noen' ville innrette seg etter opplysningene. Og hvis Cs identitet ikke på forhånd var kjent for A, må dessuten C ha vært del av en begrenset gruppe av personer som opplysningene var ment for. Dette kan sammenfattes slik at det må være et særlig forhold mellom A og C.*³⁰

Høyesterett kom uten nærmere begrunnelse til at disse kriteriene «også etter norsk rett [var] relevante for vurderingen av om det er grunnlag for direktekrav basert på informasjonsansvaret». Bruken av terminologien «direktekrav» i denne sammenhengen er egnet til å skape forvirring, da terminologien ofte brukes om kontraktsrettslige direktekrav. Sakens spørsmål var imidlertid ikke om forsikringsselskapet hadde adgang til å gjøre *selgers* erstatningskrav gjeldende direkte mot takstmann. Spørsmålet Høyesterett drøftet var om eierskifteforsikringsselskapet hadde et eget erstatningskrav mot takstmann.³¹ Begrepsbruken må forstås i lys av forsikringsrettslig terminologi, og kan anses som en synliggjøring av at erstatningskravet ble gjort gjeldende direkte mot takstmannens ansvarsforsikring.³²

Tørum's formulering av de amerikanske vilkårene ble deretter brukt som momenter i den konkrete vurderingen, og Høyesterett kom til at eierskifteforsikringsselskapet hadde krav på erstatning.³³ De amerikanske grunnvilkårene fikk dermed en sentral rolle i vurderingen uten at det ble gjort nærmere komparative vurderinger mellom den amerikanske og den norske rettstilstanden. Dette virker imidlertid mindre problematisk all den tid førstvoterende ikke synes å importere den amerikanske regelen til norsk rett. Formuleringen synes heller å bli brukt til å synliggjøre aktuelle momenter etter gjeldende norsk rett.

Etter informasjonsansvarsdom I har imidlertid Høyesterett formulert «grunnvilkårene» for informasjonsansvar med utgangspunkt i disse momentene.³⁴ Vilårene etter Restatement of Torts har dermed indirekte fått plass i det norske informasjonsansvaret. De norske vilårene er i språk og utforming svært like som de vilårene Tørum oppstilte i sin sammenfatning av regelen etter Restatement of Torts § 552, og tar flere steg vekk fra de mer avveiningspregede vurderingene vi så i punkt 2.1.2. Vårt informasjonsansvar er dermed i aller høyeste grad inspirert av den amerikanske restatement-regelen, og ligger svært nært denne til tross for at

³⁰ Rt. 2008 s. 1078 avsnitt 23 under henvisning til Tørum (2007) s. 505.

³¹ Dette understrekes også av at Høyesterett i for eksempel HR-2016-2344-A bruker samme vilkår for informasjonsansvar og betegner det som et erstatningskrav, og ikke et direktekrav.

³² Jf. Færstad (2016) s. 108.

³³ Rt. 2008 s. 1078 avsnitt 29

³⁴ Rt. 2015 s. 556 avsnitt 43. Se også HR-2016-2264-A avsnitt 36, HR-2016-2344-A avsnitt 40 og HR-2020-312-A.

det ikke ble gjort nærmere komparative undersøkelser av norsk og amerikansk erstatningsrett.³⁵

2.2 Nærmere om vilkårene for informasjonsansvar

2.2.1 Vilåret om uaktsom villedning

Det første grunnvilkåret for informasjonsansvar er at «informasjonen må ha vært villedende, og dette må skyldes uaktsomhet hos den som har avgitt informasjonen i en profesjonell sammenheng». I Informasjonsansvarsdom IV, HR-2016-2344-A, uttalte Høyesterett at vilåret i realiteten reiser to spørsmål: om den aktuelle informasjonen var villedende, og om dette skyldtes uaktsomhet fra informasjonsgivers side.³⁶

Når det gjelder uaktsomhetskravet må dette forstås som en henvisning til skyldkravet, altså det subjektive elementet, i culpanormen.³⁷ Kravet til at informasjonen var villedende kan anses som en rubrisering av de skadevoldende handlingene som faller innunder informasjonsansvaret. Informasjon kan typisk anses villedende om den er uriktig eller ufullstendig.³⁸

Et spørsmål er om kravet til at informasjonen er avgitt i en profesjonell sammenheng innebærer at informasjonsgiver må ha avgitt informasjon under utøvelsen av en bestemt profesjon, eller om det er tilstrekkelig at informasjonsgiver har hatt en økonomisk interesse i å gi informasjonen. Slik momentet er formulert er kravet i utgangspunktet rettet mot *situasjonen* opplysningen gis i, og ikke mot skadelidtes yrke, noe som kan tyde på at også privatpersoner kan holdes ansvarlig etter informasjonsansvaret så lenge de hadde en økonomisk interesse i å gi den aktuelle opplysningen.

De sakene hvor Høyesterett har anvendt informasjonsansvaret til nå har dreid seg om ansvar hos henholdsvis takstmann, eiendomsmegler og revisor.³⁹ Dette kan antyde at kravet om profesjonalitet forstås strengere enn som et krav om økonomisk interesse.⁴⁰ De tre

³⁵ Om Høyesteretts metode se også Færstad (2014) s. 144-145, Skoghøy (2018) s. 184, Thorson (2011) s. 326-327.

³⁶ HR-2016-2344-A avsnitt 44 hvor informasjonsansvaret angis å være utslag av det alminnelige skyldansvaret.

³⁷ Se HR-2016-2344-A avsnitt 68. Et spørsmål er imidlertid om aktsomhetsspørsmålet skal drøftes isolert fra skadelidtes forventninger. Om dette se Færstad (2014) særlig s. 172-173.

³⁸ Informasjonsansvarsdom III, HR-2016-2264-A gjaldt strengt tatt en opplysning som ikke ble gitt. Høyesterett problematiserte ikke betydningen av dette, og man kan anta at også opplysninger som ikke ble gitt faller innunder ansvaret. Lagmannsretten la til grunn denne oppfatningen i LB-2020-90700.

³⁹ Rt. 2008 s. 1078, Rt. 2015 s. 556, HR-2016-2264-A, HR-2016-2344-A.

⁴⁰ Se LB-2022-5179 punkt 3.2.1 som antyder at det kreves noe mer enn økonomisk interesse.

yrkesgruppene er nemlig alle underlagt et strengt profesjonsansvar utenfor informasjonsansvarstilfellene.⁴¹ Utøvere av denne type profesjoner nyter stor tillit i samfunnet, noe som gir tredjeperson større grunn til å stole på opplysningene som gis. Disse profesjonsutøverne har derfor særlig grunn til å sørge for at informasjonen de gir er korrekt, også overfor andre enn kontraktsparter.

Det kan imidlertid tenkes situasjoner hvor andre faktorer bidrar til at tredjeperson hadde god grunn til å stole på opplysninger som ble fremsatt av en privatperson eller annen type yrkesutøver.⁴² Siden vilkåret ikke er formulert som et absolutt profesjonskrav, og Høyesterett ikke har utpenslet eller problematisert det nærmere, er det foreløpig mest nærliggende å konkludere med at ansvar ikke er utelukket så lenge at informasjonsgiver hadde en økonomisk interesse i situasjonen opplysningen ble gitt i.⁴³ De øvrige vilkårene for informasjonsansvar vil imidlertid avgrense ansvaret i mange av tilfellene som gjelder informasjonsansvar for andre enn de profesjonsutøverne som befinner seg i kjernen av ansvarsregelen.⁴⁴

2.2.2 Innrettelsevilkåret

Det andre grunnvilkåret krever at skadelidte må ha hatt «en rimelig og berettiget grunn til å stole på og innrette seg etter informasjonen». Vilkåret kan anses som en videreutvikling og presisering av Malvik-dommens vurderinger av «forventningens grunnlag og styrke». Formuleringen gir anvisning på en konkret og skjønnsmessig vurdering av grunnlaget for skadelidtes innrettelse etter den villedende informasjonen. Vurderingen vil blant annet måtte ta hensyn til situasjonen informasjonen ble fremlagt i, hvordan den ble fremlagt og hvem som har fremlagt den. Vurderingen henger derfor tett sammen med både kravet til profesjonell sammenheng og nærhetsvilkåret.⁴⁵ Som nevnt innledningsvis ligger oppgavens problemstilling innenfor innrettelsevilkåret. Av denne grunn vil ikke vilkårets innhold drøftes nærmere i denne delen av oppgaven.

⁴¹ For eiendomsmegler og takstmann se eksempelvis Rt. 1995 s. 1350 på s. 1356. For revisor se for eksempel Rt. 2002 s. 286 på s. 292.

⁴² Her henger profesjonalitetskravet sammen med den andre grunnvilkåret for informasjonsansvar, berettiget innsettelse. Vilkåret utdypes i neste avsnitt.

⁴³ Både Tørum (2007) s. 506 og Færstad (2014) s. 258 la til grunn at det i norsk rett ikke kunne oppstilles noe absolutt krav om informasjonsgivers profesjonalitet. Både Hagstrøm og Stenvik (2019) s. 64 og Thorson (2011) s. 153 fremhever det som et viktig moment at informasjonen er gitt innenfor profesjonsutøvers normale oppgaver. Ingen av teoretikere kommenterer et krav om økonomisk interesse.

⁴⁴ Se i samme retning Tørum (2007) s. 506.

⁴⁵ Høyesterett påpeker sammenhengen med nærhetskravet i HR-2016-2264-A avsnitt 38.

2.2.3 Nærhetsvilkåret

Grunnvilkåret om at informasjonen var «ment for skadelidte eller i det minste for en begrenset gruppe som skadelidte tilhørte» er et nærhetskrav. Dette er en avgrensning av hvem som berettiget kan bygge et erstatningskrav på den gitte informasjonen.⁴⁶ Bakgrunnen for avgrensningen er det såkalte flodbølgehensynet, som går ut på at skadevolder ikke skal møtes med en flodbølge av krav.⁴⁷

Vilkåret ligger nært de vurderingene som typisk gjøres under adekvanslæren, da særlig kravet til skadens påregnelighet.⁴⁸ I likhet med innrettelseskravet kan nærhetsvilkåret ikke betegnes som en nyvinning i norsk rett. Nærhetsvilkåret for informasjonsansvar er imidlertid formulert snevrere enn et krav om påregnelighet.⁴⁹ Formuleringen «ment for» gir i utgangspunktet anvisning på at det avgjørende er hvem skadevolder hadde til hensikt å nå med informasjonen. I den konkrete anvendelsen av vilkåret har Høyesterett imidlertid angitt at vilkåret også kan formuleres som «et krav om at det må foreligge et særlig forhold – en nærhet – mellom skadevolder og skadelidte».⁵⁰ Denne formuleringen gir anvisning på en vurdering som er bredere og langt mer objektiv enn en vurdering av om informasjonen var ment for skadelidte. Spørsmålet er dermed om nærhetsvilkåret skal forstås som et subjektivt krav til informasjonsgivers hensikter eller en mer objektiv vurdering av forholdet mellom partene.

I informasjonsansvarsdom I viste Høyesterett til at en boligtakst utgjør en «integret del i den aktuelle forsikringsordningen [eierskifteforsikring]», samt «den sentrale rollen [eierskifte]forsikringsselskapet har ved misligholdsoppjøret».⁵¹ Dette er en nokså objektiv vurdering av nærheten mellom partene. Høyesterett påpekte imidlertid også at «takstmennene må være kjent med» disse forholdene.⁵² De objektive forholdene synes dermed å inngå i en vurdering av om informasjonsgiver hadde grunn til å vite at skadelidte ville innrette seg etter den aktuelle informasjonen. Basert på informasjonsansvarsdom I kan nærhetsvurderingen synes

⁴⁶ Se Høyesterett i HR-2016-2264-A avsnitt 37 «Det tredje grunnvilkåret har som formål å avgrense kretsen som kan påberope seg dette ansvarsgrunnlaget».

⁴⁷ Se eksempelvis Hagstrøm og Stenvik (2019) s. 70 og Færstad (2014) s. 176 flg.

⁴⁸ Se TSOS-2021-22259, hvor både nærhetsvilkåret og innrettelsesvilkåret behandles i relasjon til grunnvilkåret om årsakssammenheng.

⁴⁹ Se tilsvarende hos Tørum (2007) s. 505.

⁵⁰ Se HR-2016-2264-A avsnitt 37.

⁵¹ Rt. 2008 s. 1078 avsnitt 27.

⁵² Rt. 2008 s. 1078 avsnitt 27.

å ligge et sted mellom en vurdering av hvem informasjonen var ment for, og en ren vurdering av nærheten mellom partene.

Nærhetsvilkåret kom på spissen på nytt i informasjonsansvarsdom III, som gjaldt eiendomsmeglers informasjonsansvar overfor et eierskifteforsikringsselskap. Her kan det synes som Høyesterett går enda et skritt i retning av en objektiv vurdering. Forholdet mellom partene vurderes nemlig utelukkende gjennom en sammenlikning med partsforholdet i Informasjonsansvarsdom I, uten noen henvisning til hvem eiendomsmegler mente informasjonen skulle nå ut til.⁵³

Samlet sett etterlater Høyesteretts håndtering av nærhetsvilkåret en usikkerhet med hensyn til vilkårets innhold.⁵⁴ En mulig fremtidig utvikling er at de subjektive elementene av ment forvilkåret vil bli mer fremtredende dersom Høyesterett behandler vilkåret i saker om ikke har sammenheng med boligsalg og eierskifteforsikring.⁵⁵ Slik det står i dag er imidlertid det nærmere innholdet av nærhetsvilkåret uavklart.

2.2.4 Grunnvilkår for ansvar eller momenter i en helhetsvurdering?

Jeg har i dette kapittelet påpekt at det er nær sammenheng mellom flere av vilkårene. Spørsmålet om skadelidtes innrettelse var berettiget vil blant annet bero på nærheten mellom partene, partenes profesjonalitet og hvordan informasjonen ble fremsatt. Videre vil spørsmålet om informasjonsgiveren handlet uaktsomt kunne påvirkes av de samme momentene. Man kan derfor spørre seg om det ville vært mer nærliggende å omtale vilkårene som momenter i en bred culpavurdering, enn grunnvilkår for ansvar. Høyesterett har uttalt at vilkårene må sees i sammenheng, og sluttet seg til Hagstrøm og Stenviks oppsummering av regelen:

Som en generalisering kan det sies at avgiver kan hefte for opplysninger som han burde forstå at skadelidte legger særlig vekt på, dersom utsagnet de framgår av, både når det gjelder innhold, utforming og fremsettelse, er slik at skadelidte hadde berettiget grunn til å bygge på det og disponere i tillit til det.⁵⁶

⁵³ HR-2016-2264-A avsnitt 59-62.

⁵⁴ I Rt. 2015 s. 556 og HR-2016-2344-A var partene enige om at nærhetsvilkåret va oppfylt, og Høyesterett vurderte derfor ikke vilkåret i disse dommene.

⁵⁵ HR-2016-2344-A gjaldt revisors informasjonsansvar, men nærhetsvilkåret ble ikke vurdert.

⁵⁶ HR-2016-2344-A avsnitt 42 med videre henvisning til Hagstrøm og Stenvik (2015) s. 60.

Likevel blir regelen konsekvent presentert med tre grunnvilkår. Det må dermed legges til grunn at det er tale om vilkår som må være oppfylt for at det blir tale om et informasjonsansvar, men likevel slik at vilkårene må sees i sammenheng.

2.3 Særlige utfordringer ved rene formuestap

I dette punktet skal jeg se på hvilke særlige hensyn som aktualiseres ved rene formuestap, og hvordan disse påvirker informasjonsansvaret. Som nevnt anvendes informasjonsansvaret kun ved spørsmål om erstatning for rene formuestap, noe som tilsier at det er nær sammenheng mellom informasjonsansvaret og rettstilstanden hva gjelder rene formuestap mer generelt. Det understrekes at det ikke vil gjøres et dypdykk i spørsmålet om rene formuestap, og at målet med delkapittelet ikke er å gi et presist svar på når et rent formuestap kan kreves erstattet i norsk rett.

Den norske erstatningsretten ble tradisjonelt utviklet med fokus på skade på ting og personer.⁵⁷ I mangel på et generelt avklarende prejudikat fra Høyesterett har håndteringen av rene formuestap vært gjenstand for diskusjon og uenighet i rettslitteraturen.⁵⁸ Rene formuestap som skadeforvoldt tap skiller seg nemlig fra tap som følge av integritetskrenkelser på særlig to punkter.

For det første er det som utgangspunkt rettmessig å påføre noen et rent økonomisk tap, noe som skiller seg fra det generelle utgangspunktet for integritetskrenkelsene.⁵⁹ Der integritetskrenkelsene blir ansett som krenkelser som skal repareres, er det kapitalistiske samfunnet tuftet på et utgangspunkt om at man i betydelig grad kan påføre andre økonomiske tap.⁶⁰ Dette utgangspunktet får betydning for culpavurderingen, som tradisjonelt har hatt stort fokus på spørsmålet om skadevolder burde ha reagert på en risiko for skade.⁶¹ Ettersom utgangspunktet er at skaden som inntraff er rettmessig, kan ikke grenser for handlefriheten oppstilles med grunnlag i betraktninger om risikoen for at denne skaden ville inntreffe.

⁵⁷ Thorson (2011) s. 35-36. Dette ser man også ved at de tidlige erstatningsrettslige verkene avgrenset mot de rene formuestap, se Stang (1927) s. 104.

⁵⁸ Se eksempelvis Hagstrøm og Stenvik (2019) s. 57-60, Hjelmeng (2007a) og Kjelland (2019) s. 295 som har tatt til orde for et eget krav om erstatningsrettslig vern for rene formuestap. Motsetningsvis se Lødrup (2009) s. 393, Thorson (2011) s. 323, Færstad (2014) s. 161.

⁵⁹ Med integritetskrenkelse menes person- og tingsskader, jf. Lødrup (2009) s.47.

⁶⁰ Se Rt. 2015 s. 385 (Roxar) avsnitt 22. Se også Thorson (2010) s. 76-77 og Hagstrøm og Stenvik (2019) s. 136. Se også eksempler i Lødrup (2009) s. 167.

⁶¹ Nygaard (2007) s. 174.

Culpanormen må dermed tilpasses slik at objektive vurderinger av hvilken atferd som prinsipielt kan møtes med erstatningsansvar blir mer fremtredende.⁶²

For det andre kan rene formuestap, som påpekt av Thorson, «på en helt annen måte enn integritetsskader spre seg som ringer i vann, og uten klare grenser kan skadevoldere møtes med flodbølger av krav».⁶³ Dette innebærer at det ved rene formuestap er et særlig avgrensingsbehov for å unngå at erstatningsansvaret blir ruinerende for skadevolder.

Disse særlige hensynene synes å ha blitt håndtert på ulike måter av Høyesterett. Man ser enkelte dommer hvor spørsmålet om det aktuelle tapet er erstatningsrettslig vernet kobles tydelig opp mot det faktum at skaden utgjør et rent formuestap. Et eksempel på dette er sjekkdommen, Rt. 1991 s. 1335, hvor Høyesterett uttalte at «[n]år det er tale om rene formuestap, kan det oppstå spørsmål om det overhodet er erstatningsrettslig vernet». Flere teoretikere har tolket denne type betraktninger i retning av at man ved rene formuestap må vurdere særskilt om det har skjedd en skade på en erstatningsrettslig vernet interesse.⁶⁴

I Lillestrøm-dommen, Rt. 2006 s. 690, fant imidlertid Høyesterett «ikke grunn til å utelukke ansvar bare fordi kravshaverne ikke er påført personskade eller tings skade [sic]», da saken gjaldt ansvar «innen det som har vært betegnet som kjerneområdet til det ulovfestede objektive ansvaret».⁶⁵ Slik som i andre skadesituasjoner måtte ansvaret avgrenses ut fra adekvansbetraktninger. Denne tilnærmingen illustrerer at spørsmålet om rene formuestaps erstatningsrettslige vern i hvert fall ikke alene kan besvares alene ut fra vurderinger av den skadete interesse.⁶⁶

Videre er Malvik-dommen og informasjonsansvarsdommene eksempler på at Høyesterett avgrenser erstatningsansvaret uten henvisning til en interessevernvurdering eller adekvanslæren.⁶⁷ I disse dommene gjør Høyesterett nokså brede vurderinger av skadevolders atferd, det konkrete tapet og forhold hos skadelidte. Dette burde forstås i lys av at Høyesterett tidligere har uttalt seg i retning av at man ikke kan holde et sterkt skille mellom de ulike

⁶² Se tilsvarende hos Thorson (2011) s. 322.

⁶³ Thorson (2010) s. 119.

⁶⁴ Se Hagstrøm og Stenvik (2019) s. 57-60, Hjelmeng (2007a) s. 180, Kjelland (2019) s. 295.

⁶⁵ Avsnitt 52.

⁶⁶ Både Lødrup og Færstad konkluderer med at det ikke er grunnlag for å behandle rene formuestap prinsipielt ulikt andre former for tap. Se Lødrup (2009) s. 393 og Færstad (2014) s. 161.

⁶⁷ Rt. 1981 s. 462 og Rt. 2008 s. 1078.

grunnvilkårene for erstatning.⁶⁸ Som fremhevet av Thorson kan overlappet mellom grunnvilkårene i formuestapstilfellene «bli så dominerende at det hele tar karakter av en integrert vurdering».⁶⁹

Dommene som er fremhevet her synliggjør at spørsmålet om hvordan man håndterer rene formuestap i Norge ikke kan besvares på bakgrunn av et fåtalls dommer. Det er likevel klart at det ikke finnes noen generell sperre mot erstatning for rene formuestap i Norge,⁷⁰ og at Høyesterett har hatt en pragmatisk og lite prinsipiell tilnærming til spørsmålet.

Etter min mening bør informasjonsansvaret forstås i lys av Høyesteretts pragmatiske tilnærming til de rene formuestapene. Som nevnt ovenfor innebærer nærhetsvilkåret en strengere avgrensning med hensyn til tapets nærhet enn kravet om påregnelighet etter adekvanslæren.⁷¹ Videre er kravet til berettiget innrettelse et kriterium som på et overordnet nivå kan skille den urettmessige villedningen fra de tilfellene hvor informasjonsgiver har handlet forsvarlig.⁷² Informasjonsansvaret bidrar, gjennom vilkår som rommer vurderinger som går på tvers av de ulike grunnvilkårene for erstatning, til å klarlegge hvordan man skal håndtere rene formuestap som oppstår som følge av villedning. I dette ligger både spørsmålet om når informasjonsgiver har handlet ansvarsbetingende, og hvilke tap informasjonsgiver kan holdes ansvarlig for.

2.4 Hvilke villedningssituasjoner skal vurderes etter vilkårene for informasjonsansvar?

I lys av at informasjonsansvaret kun aktualiseres ved rene formuestap, kan det spørres om skadelidte må påvise at vilkårene for informasjonsansvar er oppfylt i alle villedningssituasjoner som leder til et rent formuestap.

⁶⁸ Ivaran-dommen, Rt. 2003 s. 696 avsnitt 45.

⁶⁹ Thorson (2011) s. 321. Han viser til den nevnte rikstoto-dommen som eksempel på dette.

⁷⁰ Motsetningsvis se for eksempel spærregeln i svensk rett, jf. Kleineman (1987) s. 83 flg. Se også oppgavens punkt 4.2 om rene formuestap i amerikansk rett.

⁷¹ Med dette mener jeg ikke å påstå at kravet til adekvat årsakssammenheng faller bort i informasjonsansvarstilfellene. Det er likevel et spørsmål om adekvanslæren vil komme på spissen, når informasjonsansvarets nærhetskrav i utgangspunktet gir en snevrere avgrensning av skadelidtegruppen enn kravet til påregnelighet.

⁷² Et eksempel på sistnevnte er dersom uriktig informasjon fremsettes med et tydelig forbehold. I et slikt tilfelle vil skadelidte typisk ikke ha hatt berettiget grunn til å innrette seg etter informasjonen, og det kan vanskelig sies at informasjonsgiver handlet uforsvarlig.

Informasjonsansvaret har til nå kun har vært anvendt for profesjonsutøvere som er underlagt et profesjonsansvar.⁷³ Profesjonsansvaret er en spesiell anvendelse av culperegelen i de tilfeller hvor rene formueskader voldes av visse typer profesjonsutøvere i sitt yrke.⁷⁴ Siden informasjonsansvaret synes å være mest aktuelt for disse profesjonsutøverne, og vilkårene kun har blitt anvendt overfor denne typen profesjonsutøvere, er oppgavens fokus lagt på når profesjonsansvaret må suppleres med vilkårene for informasjonsansvar.

Det har alminnelig vært antatt at profesjonsansvaret kun gjelder overfor profesjonsutøverens kontraktspartner.⁷⁵ Etter dette er det mulig å se det slik at informasjonsansvaret er et rettslig grunnlag for at profesjonsutøver i villedningstilfellene kan holdes ansvarlig overfor tredjepersoner. Dette synes å ha blitt lagt til grunn i forarbeidene til endring av finansavtaleloven:

*[Profesjonsansvaret] er ikke begrenset til tap som påføres kontraktsparten. Også overfor andre enn kontraktsparten vil ansvar kunne inntre, for eksempel dersom tjenesteyteren har gitt uriktig eller villedende informasjon som en tredjeperson har innrettet seg etter – såkalt «informasjonsansvar».*⁷⁶

En slik avgrensning av informasjonsansvarets anvendelsesområde utfordres imidlertid av at Høyesterett tidligere har anvendt profesjonsansvaret til å holde informasjonsgiver ansvarlig overfor tredjeparter.

I Rt. 1995 s. 1350 hadde kjøper av en bolig fremsatt krav om erstatning mot takstmann fordi de mente taksten var villedende. Høyesterett uttalte at «for takstmenn må man legge til grunn at de har et ansvar ikke bare overfor sin oppdragsgiver, men også overfor andre brukere av takster». Erstatningskravet førte ikke frem i saken på grunn av at takstmann ikke hadde opptrådt uaktsomt. Avgjørelsen bygger imidlertid på en forutsetning om at kravet kunne ført frem hvis uaktsomhet forelå. Uttalelsen følges opp i meglerdommen, Rt. 2005 s. 870, hvor Høyesterett kom til at eiendomsmegler og boligselger kunne holdes ansvarlig overfor boligkjøper.⁷⁷

⁷³ Se punkt 2.2.1.

⁷⁴ Se eksempelvis Kjelland (2019) s. 103.

⁷⁵ Hagstrøm og Stenvik (2019) s. 139, Lødrup (2009) s. 170, Færstad (2014) s. 39.

⁷⁶ Prop. 92 LS (2019-2020) s. 225.

⁷⁷ Kjøper av boligen var da medkontrahenten til eiendomsmeglers oppdragsgiver. Det var ikke noe kontraktsforhold mellom megler og boligkjøper.

Begge sakene gjaldt en tredjepersons erstatningskrav mot henholdsvis takstmann eller megler. Den sentrale forskjellen mellom saksforholdet i disse to sakene og informasjonsansvarsdom I-III er *hvem* tredjepersonen er. I begge de ovennevnte tilfellene var tredjeperson kjøper av boligen, mens skadelidte i informasjonsansvarsdømmene var selskapet boligselger hadde tegnet eierskifteforsikring i. Dersom disse dommene skal leses i sammenheng, kan de forstås på to ulike måter.

Enten kan man se det slik at Høyesterett anlegger en mer restriktiv holdning til rene formuestap utenfor kontrakt enn det som har vært tilfellet tidligere. I så fall utgjør informasjonsansvaret et rettslig grunnlag som muliggjør at profesjonsutøvere holdes ansvarlig overfor tredjepersoner dersom vilkårene er oppfylt. Profesjonsansvaret er da begrenset til tap som påføres kontraktsparten, slik forarbeidsuttalelsen ovenfor legger til grunn.

Alternativt kan man se det slik at grensen mellom reglene beror på *hvem tredjepersonen er*. I så fall blir det spørsmål om når det er så uklart om tredjeperson kan kreve sitt rene formuestap erstattet at man er nødt til å oppstille tilleggsvilkår i ansvarsvurderingen.

Utover den presenterte forarbeidsuttalelsen er det få rettskilder som berører spørsmålet. Jeg vil imidlertid komme tilbake til denne diskusjonen i relasjon til innrettelseskravet i oppgavens punkt 5.2.3.

3 Hvordan håndterer Høyesterett årsaksspørsmålet?

3.1 Innledning

Det alminnelige kravet til faktisk årsakssammenheng mellom skadevolders ansvarsgrunnlag og skaden er etter Høyesteretts prejudikat i Rt. 1992 s. 64 «vanligvis oppfylt dersom skaden ikke ville ha skjedd om handlingen eller unnlåtelsen tenkes borte. Handlingen eller unnlåtelsen er da en nødvendig betingelse for at skaden inntreffer».⁷⁸ Med «nødvendig» menes at den var «så vidt vesentlig i årsaksbildet at det [va]r naturlig å knytte ansvar til den».⁷⁹ Man må altså påvise at den handlingen som danner grunnlaget for skadevolders ansvar har ført til den skaden skadelidte krever erstattet. Dommen gjaldt spørsmål om bruk av en bestemt type p-piller stod i årsakssammenheng med en senere hjernetrombose. Med begrepet «skade» siktet Høyesterett til personskaden, ikke det økonomiske tapet. Dette er illustrerende for at skaden og det økonomiske tapet tradisjonelt har blitt omtalt som to separate spørsmål.⁸⁰ Det økonomiske tapet har da blitt trukket inn under tapsutmålingen.⁸¹ En slik to stegs-vurdering passer imidlertid ikke for rene formuestap, hvor det økonomiske tapet utgjør skaden.⁸² Dette reiser spørsmål om hvordan kravet til faktisk årsakssammenheng skal vurderes når det er tale om et rent formuestap.

En mulig tilnærming til spørsmålet er å vurdere årsakssammenhengen direkte opp mot det økonomiske tapet, slik at kravet om årsakssammenheng og tapsutmåling i stor grad sees under ett. Høyesterett synes å legge en slik løsning til grunn i HR-2021-967-A.⁸³ Her uttaler førstvoterende at betingelseslæren, slik den er uttrykt i p-pilledom II, er utviklet nærmere for rene formuestap, og siterer deretter følgende fra Sunnfjord tunnel-dommen, Rt. 2003 s. 400:

Jeg ser så på beregningen av erstatningen – det vil her si spørsmålene om økonomisk tap, årsakssammenheng og den skadelidtes medvirkning. Utgangspunktet for

⁷⁸ P-pille-dom II, Rt. 1992 s. 64 på s. 69-70.

⁷⁹ Ibid s. 70.

⁸⁰ Dette henger sammen med at grunnvilkårene for erstatning ikke er utviklet med henblikk på rene formuestap, jf. punkt 2.3.

⁸¹ Se for eksempel Hagstrøm og Stenvik (2019) s. 387 og Perland (2013) s. 784-785.

⁸² Se Perland (2013) s. 785 flg.

⁸³Også kalt landskapsentreprenørdommen.

beregningen av tapet må her være at tunnelselskapet skal stilles som om [skadevolders] informasjon og rådgivning hadde vært aktsom.⁸⁴

Den siterte uttalelsen fra Sunnfjord tunnel-dommen ble opprinnelig fremmet i relasjon til utmålingsspørsmålet. I landskapsentreprenørdommen kobles sitatet imidlertid opp mot betingelseslæren, noe som illustrerer at spørsmålet om skaden står i årsakssammenheng til ansvarsgrunnlaget i stor grad smeltes sammen med utmålingsspørsmålet når det ikke har skjedd en fysisk skade.

For informasjonsansvarstilfellene kan man alternativt anse skadelidtes innrettelse som et koblingsmoment mellom den uaktsomme villedelsen og tapet.⁸⁵ I så fall vil det ikke være tilstrekkelig om det er alminnelig årsakssammenheng mellom den misvisende informasjonen og tapet på skadelidtes hånd. Først blir det spørsmål om informasjonsmangelen har vært en nødvendig betingelse for at skadelidte disponerte på en viss måte. Deretter er spørsmålet om denne endringen i skadelidtes handlemåte var en nødvendig betingelse for at vedkommende led det tapet som kreves erstattet. Dette blir et «dobbel» årsakskrav, og kan illustreres slik:

Figur 1: Svarte piler illustrerer en årsaksrekke hvor skadelidtes innrettelse i tillit til informasjonen brukes som koblingsmoment. Den grå pilen illustrerer et årsakskrav mellom informasjonen og tapet.

I mange villedningssituasjoner vil begge årsakskravene være oppfylt. Dersom man kun krever årsakssammenheng mellom informasjonen og tapet, åpnes det imidlertid for et mer omfattende ansvar for informasjonsgiver. Ansvarer vil da omfatte både de tapene som skyldes skadelidtes innrettelse, og de tapene som oppstår til tross for at skadelidte ikke innrettet seg. Informasjonsgiver vil da kunne bli ansvarlig også for villedende informasjon som påvirker skadelidtes formuesstilling til tross for at skadelidte forholder seg passivt til informasjonen. Eksempelet som ble nevnt i innledningen om aksjonæren som feilaktig rådes til å selge sine

⁸⁴ HR-2021-967-A avsnitt 28, sitert fra Rt. 2003 s. 400 avsnitt 49.

⁸⁵ En liknende vurdering løftes frem i Perland (2013) s. 786. Han trekker imidlertid frem informasjonsmangelen som koblingsmoment, ikke skadelidtes innrettelse.

andeler blir her illustrerende. Aksjonæren som velger å beholde sine andeler, men likevel lider et tap ved at informasjonen går ut til markedet, har lidt et tap som står i årsakssammenheng med informasjonen. Aksjonæren har imidlertid aldri innrettet seg i tillit til informasjonen.

Videre i dette kapitlet skal jeg se på hvilke føringer Høyesteretts praktisering av informasjonsansvarsregelen legger for hvilket av årsakskravene som gjelder for informasjonsansvaret. Spørsmålet er om det kreves at skadelidte innrettet seg i tillit til den villedende informasjonen, og at innrettelsen i sin tur har ledet til et økonomisk tap.

3.2 Praktiserer Høyesterett et krav om at skadelidte innrettet seg i tillit til den villedende informasjonen?

3.2.1 Innledning

Slik vilkårene for informasjonsansvar er presentert av Høyesterett inneholder de ikke et eksplisitt vilkår om at skadelidte innrettet seg i tillit til den villedende informasjonen. Det kan imidlertid spørres om vilkåret som krever at skadelidte har «hatt en rimelig og berettiget grunn til å stole på og innrette seg etter informasjonen» bygger på en forutsetning om at skadelidte faktisk har innrettet seg i tillit til den villedende informasjonen.

I utgangspunktet er det mulig å vurdere om skadelidte hadde rimelig grunn til å innrette seg etter informasjonen uten at skadelidte faktisk har innrettet seg. Det kan imidlertid innvendes at det er lite hensiktsmessig å begrunne informasjonsgivers ansvar i berettigelsen av en forventning som ikke eksisterer. Dersom tapet har inntrådt *til tross for at skadelidte ikke innrettet seg* etter informasjonen fremstår det lite tjenlig å vurdere om informasjonsgiver skal stilles ansvarlig på grunnlag av å ha gitt skadelidte muligheten til en berettiget innrettelse.⁸⁶ Regelens indre logikk blir etter dette utfordret dersom man ikke krever at skadelidte faktisk innrettet seg i tillit til informasjonen.

I de neste underkapitlene skal jeg se nærmere på om Høyesteretts håndtering av de konkrete sakene gir tolkningsbidrag med hensyn til om faktisk innrettelse kreves. Innrettelseskravet har blitt drøftet i informasjonsansvarsdom I-II. Jeg vil derfor se nærmere på disse.

⁸⁶ I samme retning se Færstad (2016) s. 115 som uttaler at det «gir liten mening å vurdere hvorvidt skadelidtes innrettelse var «berettiget», dersom man ikke samtidig forutsetter at den villedende informasjonen også rent faktisk må ha motivert denne innrettelsen».

3.2.2 Informasjonsansvarsdom I

I informasjonsansvarsdom I ble et eierskifteforsikringsselskap tilkjent erstatning for at takstmannen uaktsomt hadde angitt feil areal for boligen. Høyesterett konkluderte med at eierskifteforsikringsselskapet hadde krav på erstatning. Når det gjelder innrettelsesvilkåret er Høyesterett nokså kortfattet:

Om det andre momentet bemerker jeg at når en takst er et absolutt vilkår for å få tegnet en eierskifteforsikring, har både kjøperen og forsikringsselskapet en berettiget forventning om at opplysningene i taksten er riktige. Dette må takstmannen være fullstendig klar over.⁸⁷

Høyesterett behandler altså ikke et spørsmål om faktisk innrettelse eksplisitt. Man kan likevel spørre hva som ligger i Høyesteretts uttalelse om at taksten er «et absolutt vilkår for å få tegnet en eierskifteforsikring», og hvilken relevans argumentet har for hvorvidt det var rimelig for eierskifteforsikringsselskapet å innrette seg. Det Høyesterett kommenterer er i realiteten at taksten var motiverende for eierskifteforsikringsselskapets valg om å inngå forsikringsavtalen. Det er mer nærliggende å se argumentet opp mot et krav om at eierskifteforsikringsselskapet innrettet seg i tillit til taksten, enn et argument om rimeligheten av en slik innrettelse. Høyesteretts fremheving av dette tyder derfor på at et krav om faktisk innrettelse lå forutsetningsvis i innrettelsesvilkåret.⁸⁸

Dersom man følger linjen fra denne uttalelsen, kan man spørre hva skadelidte må ha innrettet seg i tillit til, og om innrettelseskravet egentlig innebærer et dobbelt årsakskrav. Førstvoterende trekker nemlig bare frem at taksten har vært motiverende for eierskifteforsikringsselskapet. Det problematiseres ikke om eierskifteforsikringsselskapet var kjent med den konkrete villedende opplysningen om boligarealet. Dersom det er tilstrekkelig at skadelidte innrettet seg i tillit til at et bestemt informasjonsgrunnlag gir korrekt informasjon, innebærer dette at skadelidte ikke må ha kjent til eller innrettet seg etter den konkrete villedende opplysningen. I så fall kan det ikke oppstilles et dobbelt årsakskrav, da opplysningen som er grunnlaget for skadevolders ansvar ikke har påvirket skadelidtes disposisjon.

⁸⁷ Rt. 2008 s. 1078 avsnitt 25.

⁸⁸ I juridisk litteratur etter dommen ble det lagt til grunn et krav om faktisk innrettelse, se Færstad (2014) s. 366.

3.2.3 Informasjonsansvarsdom II

Informasjonsansvarsdom II gjaldt et liknende saksforhold som informasjonsansvarsdom I.⁸⁹ Denne gangen hadde takstmannen uaktsomt oversett setningskader, og eierskifteforsikringsselskapet ønsket erstatning for utgiftene de hadde i forbindelse med utbetaling av prisavslaget. For spørsmålet om skadelidtes innrettelse var det imidlertid en viktig faktisk forskjell fra informasjonsansvarsdom I. Det var presisert at eierskifteforsikringsselskapene ikke stilte som krav at takst var utarbeidet før inngåelse av den enkelte forsikringsavtale. Selskapene hadde heller ingen rutine for å sette seg inn i taksten, slik at «innholdet i den enkelte takstrapport ikke har noen betydning for om eierforsikringsavtale inngås, eller for vilkår eller premie, i det enkelte tilfellet».⁹⁰ Det var derfor helt klart at eierskifteforsikringsselskapet hadde foretatt den tapsbringende disposisjon uavhengig av om informasjonen gitt i taksten var korrekt eller ikke. Eierskifteforsikringsselskapet hadde ikke disponert i tillit til verken feilinformasjonen i taksten eller til taksten i sin helhet.

Høyesterett kom likevel til at vilkårene for informasjonsansvar var oppfylt.⁹¹ Dermed må man spørre om det var feil å tolke Høyesteretts uttalelser i informasjonsansvarsdom I som uttrykk for at det kreves at skadelidte innrettet seg i tillit til den villedende informasjonen. Til dette uttalte Høyesterett følgende:

Bemerkningen i avsnitt 19 om at samtlige forsikringsselskaper krever at det utarbeides takst «før forsikringsavtalen inngås», kan nok tas til inntekt for at den informasjonen som taksten gir, må ha virket motiverende for den enkelte forsikringsavtaleinngåelsen for at informasjonsansvar for takstmannen kan komme på tale.⁹²

Ett tolkningsalternativ var altså tolkningen jeg skisserte ovenfor, nemlig at skadelidte må ha innrettet seg i tillit til den villedende informasjonen.⁹³ Videre uttalte førstvoterende imidlertid:

Men når det i avsnitt 25 – som mer direkte enn avsnitt 19 relaterer seg til det oppstilte vilkår nummer to – heter at takst «er et absolutt vilkår for å få tegnet en

⁸⁹ Rt. 2015 s. 556 og Rt. 2008 s. 1078.

⁹⁰ Rt. 2015 s. 556 avsnitt 46.

⁹¹ Begrunnelsen kommer jeg tilbake til i punkt 5.2.

⁹² Rt. 2015 s. 557 avsnitt 47.

⁹³ Merk at Høyesterett her omtaler et noe snevrere innrettelseskrav enn jeg tolket ut ifra informasjonsansvarsdom I, da det er tale om innrettelse etter *informasjonen*, og ikke etter at det er avgitt en takst som er korrekt.

eierskifteforsikring», kan det også tolkes som uttrykk for at forsikringen må være tegnet i tillit til at boligen blir solgt på grunnlag av en faglig forsvarlig utført takst.

Etter min mening må også den sistnevnte forståelsen føre til et informasjonsansvar for takstmannen.⁹⁴

Det var altså uproblematisk at eierskifteforsikringsselskapet ville disponert uavhengig av taksten og dens innhold. Det var også uten betydning at takstmannen rent faktisk ikke fikk kjennskap til den villedende opplysningen før tidspunktet tapet oppstod. Høyesterett anså det tilstrekkelig at eierskifteforsikringsselskapet hadde disponert i tillit til at takst ville utføres på forsvarlig vis. Høyesterett gikk dermed langt i å antyde at det ikke er et krav om faktisk innrettelse.

3.2.4 Informasjonsansvarsdom III

Spørsmålet om hvorvidt det kreves at skadelidte innrettet seg i tillit til informasjonen ble også berørt av Høyesterett i Informasjonsansvarsdom III, hvor en eiendomsmegler ble funnet erstatningsansvarlig etter informasjonsansvaret.⁹⁵ I dette tilfellet krevde boligselgers eierskifteforsikring erstatning fra eiendomsmegler, som hadde unnlatt å opplyse om at det manglet brukstillatelse for deler av boligen. Høyesterett trakk frem eiendomsmeglernes anførsel om at Høyesterett gjennom informasjonsansvars dom II «har oppstilt et abstrakt og hypotetisk årsakskrav, som fraviker et grunnleggende element ved informasjonsansvaret».⁹⁶ Til dette bemerket førstvoterende:

Høyesteretts formulering av innrettelsesvilkåret i saker som gjelder eierskifteforsikringsselskaps direktekrav som følge av uriktig takst, er tilpasset den spesielle situasjon som foreligger ved boligomsetning.⁹⁷

Sitatet bør leses i sammenheng med at Høyesterett tidligere i dommen uttalte at:

Innholdet av innrettelsesvilkåret har imidlertid reist særlige spørsmål når et eierskifteforsikringsselskap krever erstatning som følge av en uriktig takst ved boligsalg. Mens informasjonsansvaret generelt tar utgangspunkt i at skadelidte har disponert i

⁹⁴ Rt. 2015 s. 556 avsnitt 47-48.

⁹⁵ HR-2016-2264-A.

⁹⁶ HR-2016-2264-A avsnitt 44.

⁹⁷ HR-2016-2264-A avsnitt 45.

*henhold til den mottatte informasjonen, er dette ikke den faktiske situasjon ved boligsalg.*⁹⁸

Høyesterett påpeker her at formuleringen av innrettelseskravet i informasjonsansvarsdom II var begrunnet den spesielle situasjonen i saken, og antyder at det er snakk om et særskilt innrettelseskrav for denne konkrete situasjonen. Denne tolkningen har også støtte i Høyesteretts håndtering av innrettelseskravet i den konkrete saken. Førstvoterende så det nemlig nødvendig å vurdere om det forelå liknende spesielle omstendigheter som i informasjonsansvarsdom II for å oppstille tilsvarende innrettelseskrav som i den tidligere dommen.⁹⁹ Det var altså innrettelseskravet anvendt i informasjonsansvarsdom II som måtte særskilt begrunnes, noe som trekker sterkt i retning av at informasjonsansvaret i utgangspunktet oppstiller et krav om faktisk innrettelse.

Likevel har ikke Høyesterett oppstilt et eksplisitt vilkår om faktisk innrettelse når vilkårene for informasjonsansvar har blitt presentert i senere dommer.¹⁰⁰ Dette kan være begrunnet i at vilkåret ikke har vært problematisk, men det innebærer likevel en usikkerhet med hensyn til om faktisk innrettelse kan oppstilles som vilkår for informasjonsansvar. Det er imidlertid vanskelig å lese Høyesteretts uttalelser i informasjonsansvarsdom III som uttrykk for noe annet enn at innrettelseskravet som ble praktisert i informasjonsansvarsdom II og III er et særskilt krav til faktisk innrettelse, og at det som utgangspunkt kreves at skadelidte faktisk innrettet seg etter informasjonen. Dette synspunktet har også blitt lagt til grunn i både underrettspraksis og juridisk litteratur.¹⁰¹ Det er derfor best rettskildemessige holdepunkter for å konkludere med at det som hovedregel er et krav om faktisk innrettelse.

Ut fra Høyesteretts praksis er det imidlertid uklart om kravet til faktisk innrettelse i norsk rett skal praktiseres som et dobbelt årsakskrav. For at det skal være tilfellet må det stilles krav til at skadelidte innrettet seg i tillit til den konkrete informasjonen som var villedende. Som nevnt la ikke Høyesterett opp til et slikt innrettelseskrav i informasjonsansvarsdom I, hvor de syntes å godta en innrettelse etter taksten. Dersom kravet til faktisk innrettelse er oppfylt der skadelidte generelt innrettet seg i tillit til informasjonsgrunnlaget den villedende informasjonen fremkom i, oppstilles det ikke et dobbelt årsakskrav. For å eksemplifisere spørsmålet kan man ta

⁹⁸ HR-2016-2264-A avsnitt 39.

⁹⁹ HR-2016-2264-A avsnitt 47-51.

¹⁰⁰ HR-2016-2344-A og HR-2020-312-A.

¹⁰¹ LB-2021-114897, TSOS-2021-22259 og Hagstrøm og Stenvik (2019) s. 65. Se også Færstad (2014) s. 366 og Truyen (2007) s. 141.

utgangspunkt i en rapport fra en revisor, som inneholder en villedende opplysning. Spørsmålet er da om skadelidte må ha disponert i tillit til den konkrete villedende opplysningen, eller om det er tilstrekkelig at skadelidte disponerte i tillit til at rapporten inneholdt riktige opplysninger. Sistnevnte krever ikke at skadelidte faktisk var kjent med rapportens innhold.

Et annet spørsmål jeg kommer tilbake til er hva som egentlig begrunner informasjonsgivers ansvar i informasjonsansvarsdom II og III, hvor Høyesterett godtar at skadelidte ikke innrettet seg. Har Høyesterett ment at det ikke gjelder noe krav til skadelidtes faktiske innrettelse overhodet, eller oppstilles det et alternativt krav til innrettelse?

Disse spørsmålene har i liten grad blitt diskutert i norsk litteratur. Grunnet informasjonsansvarets nærhet til Restatement (Second) of Torts § 552, er det relevant å se hen til hvordan kravet til faktisk innrettelse praktiseres etter den regelen. I kapittel 4 vil jeg derfor se på hvilke krav som stilles til skadelidtes faktiske innrettelse etter Restatement-regelen. Spørsmålene jeg stilte ovenfor vil jeg komme tilbake til i kapittel 5.

4 Årsakskravet etter Restatement (Second) of Torts § 552

4.1 Særtrekk ved det amerikanske rettssystemet

USA utgjør en føderasjon av delstater, hvor den enkelte delstat har sine egne domstoler som innenfor sine myndighetsområder anvender delstatens rett. Store deler av privatretten, herunder erstatningsretten, faller innunder den enkelte stats myndighetsområde.¹⁰² Av denne grunn finnes det i realiteten ingen enhetlig amerikansk erstatningsrett, og som rettsanvender vil man møte på statlige forskjeller under arbeidet med konkrete problemstillinger. Hva gjelder informasjonsansvaret går det et skille mellom de statene som bygger på Restatement (Second) of Torts § 552, og de statene som regulerer informasjonsansvaret etter andre kriterier.¹⁰³

En «Restatement» er en rettskilde som vanskelig kan sammenliknes med noen norske rettskilder. De gis ut av American Law Institute på grunnlag av en analyse av et omfattende domsgrunnlag fra hele landet, og forsøker å skildre den amerikanske erstatningsretten på et mer overordnet plan. Restatements er høyt respektert som rettskilde. Både bestemmelsene og de offisielle kommentarene vises ofte til av den enkelte domstol. Det er likevel viktig å understreke at selv om Restatements kan minne om lovtekst i utforming, er det ikke tale om noen autoritativ eller bindende rettskilde.¹⁰⁴ Det er det underliggende domsgrunnlaget som har størst rettskildemessig verdi, og Restatement-teksten har som mål å gi uttrykk for hvordan de ulike reglene praktiseres av domstolene. Restatement (Second) of Torts kan dermed anses som en oppsummering av rettstilstanden i de delstatene som anlegger denne tilnærmingen til informasjonsansvaret.

Det norske informasjonsansvarets kobling til amerikansk rett er gjennom Tørum's studier av Restatement (Second) of Torts.¹⁰⁵ Mine undersøkelser av kravet til faktisk innrettelse vil derfor fokusere på de delstatene som anvender denne regelen for informasjonsansvar.¹⁰⁶ Oppgavens

¹⁰² Tørum (2007) s. 139 med videre henvisning til Farnsworth (1996) s. 122 og 125.

¹⁰³ Wise og Poole (2008) s. 1.

¹⁰⁴ Tørum (2007) s. 140.

¹⁰⁵ Se punkt 2.1.2.

¹⁰⁶ Med dette mener jeg ikke å gi uttrykk for at det er store forskjeller statene mellom hva gjelder kravet til faktisk innrettelse. En internkomparativ analyse ville imidlertid bli for omfattende innenfor rammen av en masteravhandling som ikke har som formål å være komparativ, og jeg har valgt å ikke vie plass til slike analyser.

punkt 4.2 vil imidlertid gi en kort innføring i det amerikanske informasjonsansvaret på det generelle plan.

4.2 Kort om informasjonsansvaret i USA

I amerikansk rett kan man som utgangspunkt ikke kreve erstattet rene formuestap, «pecuniary loss», som oppstår utenfor kontrakt.¹⁰⁷ Om og i hvilken grad der kan gjøres unntak fra dette utgangspunktet varierer fra stat til stat. Informasjonsansvaret utgjør i mange stater et mulig rettslig grunnlag for å få erstattet rene formuestap utenfor kontrakt.

Den første betydelige saken om informasjonsansvar, såkalt «negligent misrepresentation», overfor tredjemann var *Glanzer v. Shephard* i 1922.¹⁰⁸ Bakgrunnen for saken var at en offentlig veier hadde sertifisert et parti bøtter med feil vekt, slik at kjøper av partiet hadde betalt for mye. Retten la betydelig vekt på at forholdet mellom partene var nært et kontraktsforhold, og kom til at veieren var erstatningspliktig for den uaktsomme feilen. I *Ultramares Corp v. Touche, Niven & Co*, som betegnes som «leading case» for informasjonsansvaret ble imidlertid resultatet det motsatte.¹⁰⁹ I denne saken hadde Ultramares gitt et lån på grunnlag av en revisjonsrapport utarbeidet av Touche, Niven & Co. Senere viste det seg at rapporten manglet opplysninger om at lånesøkeren hadde forfalsket regnskapet, slik at verdien av flere kundefordringer var overvurdert. Revisjonsselskapet hadde trykket opp rapporten i 32 eksemplarer, og kjente til at disse kunne bli vist til banker og andre forretninger. De var imidlertid ikke kjent med noen konkrete mottakere av rapporten. Retten fremhevet at ansvar i et slikt tilfelle ville føre til en for vidtfavnende regel:

If liability for negligence exists, a thoughtless slip or blunder, the failure to detect a theft or forgery beneath the cover of deceptive entries, may expose accountants to a liability in an indeterminate amount for an indeterminate time to an indeterminate class.

I motsetning til i *Glanzer v. Shephard* var det ikke tale om noe avtaleliknende forhold mellom skadelidte og skadevolder, og det fantes et stort antall potensielle skadelidte:

¹⁰⁷ *Robins Dry Dock & Repair Co. v. Flint* (1927) regnes som prejudikat for dette. Utgangspunktet kan også leses ut fra *Restatement (Second) of Torts § 766C*. Se også *Prosser og Keeton* (1984) s. 657 flg.

¹⁰⁸ *Glanzer v. Shepard* (1922).

¹⁰⁹ *Ultramares Corp. v. Touche* (1931).

No one would be likely to urge that there was a contractual relation, or even one approaching it, at the root of any duty that was owing from the defendants now before us to the indeterminate class of persons who, presently or in the future, might deal with the Stern Company in reliance on the audit.

Det var defor ikke aktuelt å holde revisjonsselskapet erstatningsansvarlig. Disse to dommene illustrerer to ytterpunkter når det gjelder forholdet mellom informasjonsgiver og skadelidte, altså nærhetsvilkåret.¹¹⁰ På den ene siden ser man forhold slik som i Glanzer-saken, hvor partene har et forhold som likner på et avtaleforhold, mens man på den andre siden har tilfeller som i Ultramares-saken, hvor informasjonsgiver ikke har hatt noen kjennskap til at de avgitte opplysningene vil brukes overfor tredjeparten.

Selv om Ultramares-saken regnes som prejudikat for informasjonsansvaret i USA er den ikke uttrykk for hvordan nærhetsvilkåret praktiseres i landet, da det er nokså store forskjeller mellom de ulike delstatene. De ulike tilnærmingene til nærhetsvilkåret i USA kan grovt sett deles inn i tre grupper.¹¹¹

Den første tilnærmingen, «the near-privacy standard», krever at det foreligger et avtaleliknende forhold.¹¹² Dette er det strengeste nærhetsvilkåret, og gir derfor informasjonsansvaret nokså snever rekkevidde. Den andre tilnærmingen er «the foreseeability standard», hvor informasjonsgiver kan bli ansvarlig overfor alle hvis innrettelse var relativt påregnelig på tidspunktet informasjonen ble gitt. Kretsen av personer som relativt påregnelig kunne innrette seg etter informasjonen er markert større enn den krets av personer som har et avtaleliknende forhold til informasjonsgiver. I delstater som anvender the foreseeability standard har informasjonsgiver derfor et langt bredere informasjonsansvar. Til slutt ligger «the Restatement standard» mellom disse to ytterpunktene.¹¹³

Etter Restatement (Second) of Torts § 552 (2) bokstav a gjelder informasjonsansvaret overfor «the person or one of a limited group of persons for whose benefit and guidance he [skadevolder] intends to supply the information or knows that the recipient intends to supply it», jf. bestemmelsens andre ledd bokstav b. Det kreves altså at informasjonen var ment for

¹¹⁰ Se om det norske nærhetsvilkåret i oppgavens punkt 2.2.3.

¹¹¹ Wise og Poole (2008) s. 1-2 med videre henvisninger til rettspraksis.

¹¹² Slik uttalelsene i Ultramares-dommen gir uttrykk for.

¹¹³ De fleste amerikanske delstater anvender varianter av «the Restatement standard», se Wise og Poole (2008) s. 3.

skadelidte, eller en begrenset gruppe som skadelidte tilhørte. Som redegjort for i oppgavens punkt 2.1.2 er det denne regelen Høyesterett har bygget på, og vi har et tilsvarende nærhetsvilkår i norsk rett.¹¹⁴

4.3 Kravet om «detrimental reliance»

Informasjonsansvaret etter Restatement of Torts dekker «pecuniary loss caused to [skadelidte] by their justifiable reliance upon the information», jf. Restatement (Second) of Torts § 552 første ledd. Etter ordlyden må skadelidte på berettiget vis ha innrettet seg etter den aktuelle informasjonen, og denne innrettelsen må ha ført til tapet som kreves erstattet. Dette innebærer at det er nødvendig, men ikke tilstrekkelig, at skadelidte berettiget kunne innrette seg. Skadelidte må ha innrettet seg i tillit til informasjonen, og denne innrettelsen må ha ført til at tapet oppstod. Til forskjell fra de norske vilkårene for informasjonsansvar angis det dermed eksplisitt at det må være årsakssammenheng først mellom informasjonen og skadelidtes innrettelse, og deretter mellom innrettelsen og et økonomisk tap.

Som nevnt i punkt 4.1 har ikke ordlyden i Restatement of Torts bindende virkning etter amerikansk rett. Etter amerikansk juridisk metode er det derfor ikke tilstrekkelig å tolke ordlyden for å fastlegge rettstilstanden. Det blir derfor nødvendig å undersøke hvordan kravet til faktisk innrettelse praktiseres av domstolene i de statene som følger anvender restatement-regelen. Det finnes omfattende rettspraksis om innrettelseskravet i USA.¹¹⁵ I Popp Telecom Inc. v. American Sharecom er retten tydelig på at det er tale om et absolutt krav:

*Detrimental reliance is an essential element of a common law fraud claim, and failure to establish detrimental reliance dooms a claim for common law fraud.*¹¹⁶

Det samme følger av Glassford v. Dufresne & Associates, hvor retten påpeker at kravet om faktisk innrettelse står sentralt selv om de har åpnet for erstatning utenfor kontrakt:

¹¹⁴ Se oppgavens punkt 2.2.2.

¹¹⁵ Innrettelseskravet er felles for regelen om uaktsom villedning, «negligent misrepresentation», og forsettlig villedning, «deceit», da forskjellen mellom reglene ligger i kravet om forsett jf. eksempelvis Florenzano v. Olson (1986) og M.H. v. Caritas Family Servs. (1992). Praksis om begge regler er derfor relevant for min problemstilling.

¹¹⁶ Popp Telecom, Inc. v. Am. Sharecom, Inc. (2004).

*While eliminating the privity requirement supports the policy of fairness and accountability in business dealings, the element of reliance remains key.*¹¹⁷

Man ser også at krav basert på informasjonsansvaret konsekvent avvises dersom tapet ikke har oppstått som følge av at skadelidte innrettet seg i tillit til den villedende informasjonen. Dette kan for eksempel være tilfellet dersom skadelidte overhodet ikke har hatt kjennskap til informasjonen,¹¹⁸ eller fikk kjennskap til informasjonen etter å ha foretatt den tapsbringende handlingen.¹¹⁹

Det er imidlertid ikke tilstrekkelig at skadelidte kjente til informasjonen. Faktisk innrettelse “occurs when a misrepresentation is an immediate cause of a plaintiff’s conduct, which alters [the plaintiff’s] legal relations”.¹²⁰ Informasjonen må ha forårsaket en handling som har ledet til det økonomiske tapet. I den tidligere nevnte Popp Telecom v. American Sharecom, hadde saksøkte gitt aksjeeiere i Popp Telecom uriktig informasjon i et forsøk på å få dem til å selge aksjene sine.¹²¹ Aksjeeierne hadde imidlertid valgt å beholde aksjene, og den villedende informasjonen kunne derfor ikke sies å ha påvirket deres handlemåte. De kunne derfor ikke kreve erstatning. Andre typetilfeller som ikke oppfyller kravet til «detrimental reliance» er de hvor skadelidte ikke har trodd på informasjonen eller av andre grunner ville ha handlet på samme måte dersom hen ikke hadde fått informasjonen. I disse situasjonene har ikke informasjonen ført til at skadelidte foretok den tapsbringende handling, og informasjonsansvar er utelukket etter den amerikanske regelen.¹²²

I kravet om at informasjonen har forårsaket den tapsbringende handling ligger det imidlertid ikke et krav om at informasjonen var den eneste faktoren i årsaksbildet:

It is not ... necessary that [a plaintiff’s] reliance upon the truth of the fraudulent misrepresentation be the sole or even the predominant or decisive factor in influencing

¹¹⁷ Glassford v. Dufresne & Assocs., P.C. (2015).

¹¹⁸ Stuart v. Freiberg (2015) er et eksempel. Skadelidte hadde aldri lest rapportene som inneholdt den villedende informasjonen. Dette var grunnen til at kravet ikke førte frem.

¹¹⁹ Et eksempel på dette er Watkins v. Lorenz (1963).

¹²⁰ Glassford v. Dufresne & Assocs., P.C. (2015).

¹²¹ Popp Telecom, Inc. v. Am. Sharecom, Inc. (2004).

¹²² Et eksempel på at skadelidte ikke trodde på informasjonen er Visconti v. Pepper Partners Ltd. P’ship (2003) og McGee v. Vt. Fed. Bank (1999).

*his conduct.... It is enough that the representation has played a substantial part, and so has been a substantial factor, in influencing his decision.*¹²³

På dette punkt er det amerikanske årsakskravet sammenliknbart med den norske betingelseslæren slik den ble presentert i oppgavens punkt 3.1.

Samlet sett er det sikker rett i USA at erstatningskrav basert på informasjonsansvar forutsetter at skadelidte har innrettet seg i tillit til den villedende informasjonen, og at denne innrettelsen har ledet til det økonomiske tapet som kreves erstattet.¹²⁴ I dette ligger det at skadelidte må ha kjent til informasjonen, og at den aktuelle informasjonen har vært en betydelig faktor i skadelidtes beslutning om å gjennomføre den handlingen som ledet til et økonomisk tap. Saksforholdene i de norske informasjonsansvarsdommene II og III gjaldt tilfeller hvor skadelidte ikke hadde lest taksten hvor den uriktige opplysningen fremgikk. Disse sakene ville derfor ikke ført frem etter regelen om informasjonsansvar etter Restatement (Second) of Torts.

Saksforholdet i Informasjonsansvarsdom I må imidlertid vurderes nærmere. Som nevnt hadde skadelidte disponert i tillit til taksten, men hadde ikke nærmere kjennskap til den villedende opplysningen. Basert på dette kan det spørres om det amerikanske kravet til faktisk innrettelse knytter seg til den bestemte opplysningen, eller om en mer indirekte innrettelse etter informasjonsgrunnlaget kan være tilstrekkelig.

Glassford v. Dufresne Associates gjaldt spørsmål om informasjonsansvar for et feilutstedt sertifikat for kloakkrenseanlegget til et hus, som ble utstedt kort tid før skadelidte kjøpte huset.¹²⁵ Skadelidte hadde fått opplyst at huset hadde fått nødvendige sertifiseringer og tillatelser, men ikke sett det konkrete sertifikatet selv. Advokaten skadelidte hadde ansatt hadde imidlertid sett sertifikatet, og utarbeidet en rapport basert på blant annet sertifiseringen. Denne rapporten hadde skadelidte lest før boligkjøpet. Skadelidte anførte under henvisning til «the Indirect Reliance Doctrine» at de indirekte hadde innrettet seg etter sertifikatet da de innrettet seg etter rapporten.

¹²³ Engalla v. Permanente Med. Grp., Inc. (1997) as modified (July 30, 1997). Dommen gjaldt forsettlig villedning, men samme gjelder for uaktsom villedning. Se for eksempel Conroy v. Regents of Univ. of California (2009) som henviser til dette konkrete sitatet i Engalla-dommen.

¹²⁴ Det samme gjelder for øvrig PEL Liab. Dam. Art. 2:207, se von Bar (2009) s. 513-514.

¹²⁵ Glassford v. Dufresne & Assocs., P.C. (2015).

Doktrinen navn kan tyde på at man godtar indirekte innrettelse etter opplysningene, slik skadelidte anførte. Dette stemmer imidlertid ikke. Doktrinen om indirekte innrettelse innebærer at:

*[A] claim for fraud may lie even when a plaintiff does not directly rely on a fraudulent representation made by the defendant, if (1) the plaintiff received the information from someone who had received it from the defendant, and (2) the defendant intended the misrepresentation to be conveyed to [the plaintiff].*¹²⁶

Det er altså tale om en regel om når informasjonsansvaret omfatter opplysninger som ikke ble direkte *kommunisert* fra skadevolder til skadelidte, og ikke et rettslig grunnlag for å godta indirekte innrettelse. Dette ble også påpekt av retten i *Glassford v. Dufresne & Associates*:

*[I]t is not the nature of the communication that impacts the viability of a negligent misrepresentation claim, nor is it sufficient that a plaintiff detrimentally changes his or her position as a consequence of the false information. The necessary piece in this puzzle is that the plaintiff actually received or was made aware of the false statements and directly relied on those false statements.*¹²⁷ [min understreking]

Det var altså ikke tilstrekkelig at skadelidte hadde foretatt en tapsbringende disposisjon som en indirekte følge av feilinformasjonen. Skadelidte må faktisk ha mottatt den villedende opplysningen, og innrettet seg direkte etter denne. Sagt på en annen måte:

*[I]t does not matter that defendant furnished the certificate to the Agency and not directly to plaintiffs; what matters is whether plaintiffs themselves relied on that certification firsthand.*¹²⁸ [min understreking]

Skadelidtes innrettelse etter advokatens rapport var derfor ikke tilstrekkelig, og ble ikke holdt erstatningsansvar.

Saken illustrerer at man i USA krever at skadelidte innrettet seg direkte etter de konkrete villedende opplysningene. Det var ikke tilstrekkelig at skadelidte hadde hatt en generell

¹²⁶ *Amusement Industry, Inc. v. Stern* (2011) med videre henvisninger.

¹²⁷ *Glassford v. Dufresne & Assocs., P.C.* (2015).

¹²⁸ *Glassford v. Dufresne & Assocs., P.C.* (2015).

forutsetning om at sertifiseringen var på plass, og ei heller at skadelidte hadde innrettet seg på bakgrunn av en rapport utarbeidet på grunnlag av den uriktige sertifiseringen.

Saksforholdet er ikke likt som saken i den norske informasjonsansvarsdom I, men den gir likevel veiledning med hensyn til om et slikt saksforhold ville vært ansvarsbetingende i USA. For å bygge på informasjonsansvaret måtte skadelidte ha hatt kjennskap til den konkrete sertifiseringen, og denne måtte ha vært motiverende for boligkjøpet. Ut fra dette er det lite trolig at kravet i informasjonsansvarsdom I ville ha ført frem etter restatement-regelen, ettersom skadelidte ikke hadde kjennskap til feilopplysningen, og kun hadde disponert i tillit til at takst var avgitt.

5 Er det grunnlag for å oppstille et dobbelt årsakskrav i norsk rett?

5.1 Innebærer hovedregelen om faktisk innrettelse et dobbelt årsakskrav?

Jeg konkluderte i punkt 3.2.4 med at Høyesteretts håndtering av kravet til faktisk innrettelse ga grunnlag for å operere med to ulike krav til skadelidtes faktiske innrettelse i norsk rett. Dette var basert på en tolkning av Høyesteretts enkeltuttalelser og håndtering av de konkrete saksforholdene. Det finnes altså ingen generelt avklarende uttalelse med hensyn til hvilke krav som stilles til skadelidtes faktiske innrettelse, og det er uklart hvorvidt det norske innrettelseskravet innebærer at årsakskravet må vurderes i to ledd. Derfor skal jeg i det følgende drøfte om kravet til faktisk innrettelse innebærer at det som utgangspunkt oppstilles et dobbelt årsakskrav.¹²⁹ Dette beror på det nærmere innholdet i kravet om faktisk innrettelse. Dersom vilkåret, slik som i USA, krever at skadelidte ble kjent med og disponerte i tillit til den konkrete villedende opplysningen innebærer dette at årsakssammenhengen må vurderes i to ledd, slik jeg skisserte i punkt 3.1.

Dersom det norske kravet til faktisk innrettelse praktiseres slik det ble gjort i informasjonsansvarsdom I oppstilles det imidlertid ikke et dobbelt årsakskrav.¹³⁰ I dommen hadde skadelidte innrettet seg generelt etter at taksten ga korrekte opplysninger, og ikke direkte etter den villedende opplysningen om boligarealet. Det var derfor ikke årsakssammenheng mellom den villedende informasjonen og skadelidtes disposisjon, men det var likevel årsakssammenheng mellom informasjonen og tapet.

Informasjonsansvarsdom I er til nå den eneste dommen hvor Høyesterett uttaler seg om kravet til faktisk innrettelse uten at det direkte er tale om det særskilte innrettelseskravet.¹³¹ Den skaper dermed et inntrykk av at man etter det norske informasjonsansvaret godtar en mer indirekte innrettelse enn Restatement (Second) of Torts, og at det derfor ikke må påvises årsakssammenheng mellom den villedende informasjonen og den tapsbringende disposisjonen.

¹²⁹ Rt. 2015 s. 556 og HR-2016-2264-A.

¹³⁰ Rt. 2008 s. 1078.

¹³¹ Rt. 2008 s. 1078. Informasjonsansvarsdom IV gjaldt en annen skadelidt enn eierskifteforsikringsselskap, men her drøfter ikke Høyesterett faktisk innrettelse.

Det er imidlertid én viktig innvending mot å forstå det norske innrettelseskravet ut fra Høyesteretts uttalelser i informasjonsansvarsdom I. Saken gjaldt samme type saksforhold som ble ført under det særskilte innrettelseskravet i informasjonsansvarsdom II. Det betyr at de faktiske forholdene som begrunnet det særskilte innrettelseskravet også gjorde seg gjeldende i informasjonsansvarsdom I. Videre bygget førstvoterende eksplisitt på uttalelser i informasjonsansvarsdom I da under utviklingen av det særskilte innrettelseskravet i informasjonsansvarsdom II.¹³² Etter min mening innebærer dette at måten kravet til faktisk innrettelse praktiseres i informasjonsansvarsdom I ikke kan forstås som uttrykk for gjeldende rett utenfor de særlige eierskifteforsikringstilfellene.

Det finnes få kilder som direkte diskuterer spørsmålet om hvilken hovedregel som gjelder. Færstad la i 2014 til grunn at det gjaldt et krav om faktisk innrettelse som innebar et dobbelt årsakskrav.¹³³ Videre kritiserte han at Høyesterett i informasjonsansvarsdom II fravek det dobbelte årsakskravet, noe som forstås i retning av at han stiller seg positiv til et dobbelt årsakskrav som hovedregel.¹³⁴

Borgarting lagmannsrett la også til grunn at kravet om faktisk innrettelse innebærer at det oppstilles et dobbelt årsakskrav da de behandlet spørsmålet:

Etter lagmannsrettens oppfatning er det utenfor området for eierskifteforsikring likevel fortsatt et krav om konkret innrettelse fra skadelidtes side – med andre ord at skadelidte har disponert i tillitt til den villedende informasjonen.

[..]

Innrettelsesvilkåret innebærer med andre ord et årsakskrav. I tillegg må det på vanlig måte foreligge årsakssammenheng mellom den skadevoldende handlingen – villedelsen – og det økonomiske tapet, jf. Hagstrøm og Stenvik, op. cit., side 70.¹³⁵

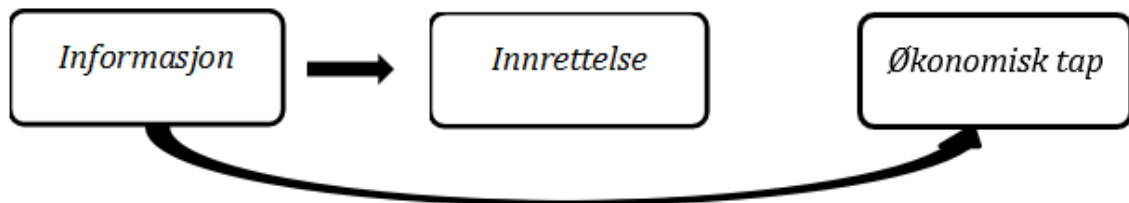
¹³² Se punkt 3.2.2.

¹³³ Færstad (2014) s. 364-365.

¹³⁴ Færstad (2016) s. 115-116.

¹³⁵ LB-2021-114897.

Lagmannsretten synes imidlertid å oppstille et *annet* dobbelt årsakskrav enn det jeg har skissert i oppgaven.¹³⁶ Det er nemlig ikke snakk om en toleddet vurdering hvor det er årsakssammenheng mellom henholdsvis villedelsen og innrettelsen, og deretter mellom innrettelsen tapet. Det lagmannsretten gir anvisning på her er et krav om årsakssammenheng mellom informasjonen og innrettelsen, samt mellom informasjonen og tapet.

Figur 2: Årsakskravet Borgarting lagmannsrett oppstilte.

Til støtte for dette årsakskravet viser lagmannsretten imidlertid til et sitat fra Færstad, hvor han skisserer det toleddete årsakskravet som jeg har tatt utgangspunkt i, og som gjelder i amerikansk rett:¹³⁷

*For det første er det et spørsmål om det er sannsynlig at den villedende informasjonen informasjonsgiveren ga fra seg, førte til informasjonsmottakerens innrettelse. [...] For det andre blir det et spørsmål om hvorvidt det er sannsynlig at det er informasjonsmottakerens innrettelse som har ført til at informasjonsmottakeren senere lider et økonomisk tap.*¹³⁸

Lagmannsretten kom til at det ikke var grunnlag for informasjonsansvar fordi det «ikke [va]r årsakssammenheng mellom eventuell innrettelse og Sameiets økonomiske tap».¹³⁹ Dette var fordi det økonomiske tapet hadde oppstått *før* skadelidte hadde disponert i tillit til informasjonen. Grunnen til at kravet ikke førte frem var altså at det ikke var årsakssammenheng mellom innrettelsen og det økonomiske tapet. Dette betyr at lagmannsretten i realiteten anvendte det årsakskravet jeg har skissert i oppgaven, og ikke det de selv hadde oppstilt. Ut fra kildebruken og den konkrete anvendelsen av det dobbelte årsakskravet synes det dermed som den ovennevnte uttalelsen var en uheldig formulering, og ikke uttrykk for at lagmannsretten

¹³⁶ Se illustrasjonen på oppgavens s. 22.

¹³⁷ Retten viser også til Hagstrøm og Stenvik (2019) s. 70 i sitatet ovenfor. Her behandler imidlertid ikke forfatterne det dobbelte årsakskravet. Det de gir uttrykk for er at kriteriene for informasjonsansvar på generell basis må suppleres av de alminnelige vilkårene for erstatning, herunder kravet til årsakssammenheng.

¹³⁸ LB-2021-114897 som siterer Færstad (2014) s. 364-365. Deler av sitatet lagmannsretten gjengir er utelatt ved bruk av klammer.

¹³⁹ LB-2021-114897.

mener det gjelder et annet dobbelt årsakskrav enn det årsakskravet som har blitt lagt til grunn for oppgaven.

Samlet er det holdepunkter for å oppstille et dobbelt årsakskrav både i norsk juridisk litteratur og underrettspraksis. Ettersom man ikke finner avgjørende tolkningsbidrag i de norske kildene er det også rom for å vektlegge det faktum at den amerikanske regelen, som vår regel er inspirert av, oppstiller et absolutt dobbelt årsakskrav. Ettersom høyesterettspraksis ikke gir tydelige tolkningsfaktorer, blir disse faktorene avgjørende og det legges til grunn at kravet om faktisk innrettelse som utgangspunkt innebærer at det må være årsakssammenheng både mellom informasjonen og innrettelsen, og mellom innrettelsen og det økonomiske tapet.

5.2 Det særskilte innrettelseskravet anvendt i informasjonsansvarsdom II og III

5.2.1 Et unntak fra det dobbelte årsakskravet?

Videre er spørsmålet hvilke krav Høyesterett stiller til skadelidtes faktiske innrettelse i informasjonsansvarsdom II og III, og om dette innebærer et dobbelt årsakskrav eller ikke.

I informasjonsansvarsdom II uttalte Høyesterett at takstmann kunne ha et informasjonsansvar dersom eierskifteforsikringsselskapet tegnet forsikringsavtalen «i tillit til at boligen blir solgt på grunnlag av en faglig forsvarlig utført takst».¹⁴⁰ I informasjonsansvarsdom III, hvor saken stod mellom et eierskifteforsikringsselskap og eiendomsmegler, presiserte Høyesterett at:

Det som begrunner takstmannens informasjonsansvar overfor forsikringsselskapet, er derfor at selskapet baserer forsikringsordningen og premienivået på en generell tillit til at taksten er utferdiget i henhold til den profesjonsstandard som stilles til takstmenn.¹⁴¹

Høyesterett synes her å begrunne informasjonsgivers ansvar i et slags innrettelsessynspunkt, og formuleringene tilsier derfor at det ikke er tale om et fullstendig unntak fra kravet om faktisk innrettelse. Spørsmålet er da hva som egentlig begrunner skadelidtes innrettelse i disse tilfellene, og om det kan oppstilles et dobbelt årsakskrav på bakgrunn av denne innrettelsen.

¹⁴⁰ Rt. 2015 s. 556 avsnitt 47-48.

¹⁴¹ HR-2016-2264-A avsnitt 46. Høyesterett kom, som tidligere nevnt, til at salgsopgaven kunne likestilles med takst med hensyn til kravet om faktisk innrettelse.

Andersen skrev i etterkant av informasjonsansvarsdom I en artikkel hvor han spurte om Høyesterett anla et *hypotetisk* innrettelseskrav.¹⁴² Tanken må da være at man legger til grunn at eierskifteforsikringsselskapet innrettet seg forutsetningsvis etter taksten og salgsoppgaven. Man kan spørre om en slik tankegang ligger bak Høyesteretts håndtering av innrettelseskravet i de senere informasjonsansvarsdommene. Høyesterett synes imidlertid ikke å oppstille et spørsmål om eierskifteforsikringsselskapet ville ha unnlatt å inngå forsikringsavtalen dersom de kjente til at taksten eller salgsoppgaven inneholdt feil. Tvert imot peker Høyesterett på at det praktisk sett overhodet ikke er mulig for eierskifteforsikringsselskapene å gjøre slike vurderinger.¹⁴³ Derfor er det lite aktuelt å oppstille et hypotetisk innrettelseskrav ut fra de senere informasjonsansvarsdommene.

En alternativ forståelse Andersen løftet frem i artikkelen var at «det sentrale for forsikringsselskapene først og fremst er om det foreligger en takst eller ikke, ikke om de på noen måte innretter seg etter denne».¹⁴⁴ Eierskifteforsikringsselskapene inngår nemlig forsikringsavtalene uten å foreta noen individuell vurdering av den enkelte avtale. De konkrete opplysningene i takst og salgsoppgave har ingen betydning for avtalevilkårene. Likevel blir risikonivået i den enkelte forsikringsavtale forhøyet dersom opplysningene i takst og salgsoppgave ikke er korrekte, ettersom opplysningssvikt kan gi kjøper grunnlag for et krav på prisavslag.¹⁴⁵ Eierskifteforsikringsselskapene har dermed på generelt grunnlag innrettet driften etter en forutsetning om at takstmenn og eiendomsmeglere opptre forsvarlig i utarbeidelsen av den enkelte takst- og salgsoppgave. Det er denne innrettelsen Høyesterett synes å begrunne takstmannens og eiendomsmeglers informasjonsansvar i.

Kravet til faktisk innrettelse virker etter dette å være fristilt fra den villedende opplysningen, og fokus er flyttet til takstmann og eiendomsmeglers forsvarlige utførelse av arbeidet sitt. Dette innebærer at det ikke er årsakssammenheng mellom den ansvarsbetingende informasjonen og skadelidtes innrettelse. Det er derfor tale om et unntak fra det dobbelte årsakskravet.

¹⁴² Se Andersen (2009) s. 245 om dette. Samme begrepsbruk ser man anført i informasjonsansvarsdom III HR-2016-2264-A avsnitt 44.

¹⁴³ HR-2016-2264-A avsnitt 51.

¹⁴⁴ Andersen (2009) s. 246.

¹⁴⁵ Andersen (2009) s. 246. Slik også påpekt for selgers egenerklæringsskjema av Wilhelmson (2022) s. 175.

5.2.2 Kan unntaksregelen gjøres gjeldende i andre tilfeller?

I det følgende skal jeg se på hvordan Høyesterett begrunnet det særskilte innrettelseskravet som ble lagt til grunn for eierskifteforsikringsselskapet i informasjonsansvarsdom II og II.¹⁴⁶ Spørsmålet er om det kan gjøres unntak fra det dobbelte årsakskravet i andre tilfeller enn saker mellom eierskifteforsikringsselskap og henholdsvis takstmann eller eiendomsmegler.

I både takstmann- og meglertilfellene begrunner Høyesterett unntaket fra det faktiske innrettelseskravet helt konkret i de faktiske omstendighetene ved boligsalg.¹⁴⁷ Feil i både takst- og salgsoppgave har en klar innvirkning på den risikoen eierskifteforsikringsselskapet tar, og det er ikke praktisk mulig for selskapet å oppfylle kravet til faktisk innrettelse. Disse argumentene knytter seg spesifikt til disse to situasjonene, og det er vanskelig å se for seg sammenliknbare situasjoner.

Høyesteretts argument om at eierskifteforsikringsselskapets generelle innrettelse må ha vært «påregnelig» for skadevolder er imidlertid av større interesse.¹⁴⁸ Argumentasjonen er bemerkelsesverdig av to grunner.

For det første er det vanskelig å se relevansen av argumentet i relasjon til kravet om innrettelse. Innrettelsevilkåret har i utgangspunktet fokus på forhold hos den skadelidte. Hvorvidt denne innrettelsen var påregnelig for informasjonsgiver er et spørsmål som ligger nærmere nærhetsvilkåret, som har til formål å avgrense erstatningsansvaret ut fra forholdet mellom informasjonsgiver og informasjonsmottaker.

For det andre utgjør nærhetsvilkåret en smalere avgrensning av skadelidtegruppen enn et krav om påregnelighet.¹⁴⁹ Høyesterett har oppstilt et vilkår om at informasjonen var «ment for skadelidte eller i det minste for en begrenset gruppe som skadelidte tilhørte». Den krets av personer som det fra skadevolders ståsted er påregnelig at innretter seg etter informasjonen, er større enn den krets av personer informasjonen er *ment for*. Dette understrekes av at flere amerikanske delstater har valgt et krav om påregnelighet i stedet for «ment for»-kravet etter

¹⁴⁶ Rt. 2015 s. 556 og HR-2016-2264-A.

¹⁴⁷ Se Rt. 2015 s. 556 særlig avsnitt 48 og HR-2016-2264-A 44-46 og 51.

¹⁴⁸ Rt. 2015 s. 556 avsnitt 52 og HR-2016-2264-a avsnitt 46 og 53.

¹⁴⁹ Se oppgavens punkt 2.2.3 og 4.2.

Restatement (Second) of Torts for å ha et strengere informasjonsansvar for informasjonsgiver.¹⁵⁰

Denne delen av Høyesteretts argumentasjon er altså i realiteten en form for nærhetsargumentasjon der førstvoterende argumenterer ut fra en lavere terskel enn nærhetsvilkåret som er gjeldende rett.¹⁵¹ Dette argumentet er dermed overførbart til nær sagt alle saker som oppfyller nærhetsvilkåret. Basert på dette er det ikke utenkelig at Høyesterett vil gjøre unntak fra det dobbelte årsakskravet i andre tilfeller. Dette vil særlig være aktuelt i situasjoner der massekontrahering innebærer at det ikke var praktisk mulig for skadelidte å innrette seg etter den villedende informasjonen.

5.2.3 Hva forteller dette unntaket oss om informasjonsansvaret på regelnivå?

I punkt 2.4 påpekte jeg at det var usikkert når en profesjonsutøvers ansvar overfor tredjeperson måtte vurderes etter vilkårene for informasjonsansvar. Jeg trakk da frem at Høyesterett tidligere har lagt til grunn at profesjonsansvaret kan anvendes overfor tredjemann, noe som skapte usikkerhet med hensyn til når de særlige vilkårene for informasjonsansvar må anvendes. Høyesteretts håndtering av kravet til faktisk innrettelse kan ha betydning for vurderingen av dette spørsmålet.

Gjennom å gjøre unntak fra det doble årsakskravet beskytter Høyesterett i realiteten skadelidtes alminnelige forventning om at profesjonsutøvere gjennomfører arbeidsoppgavene sine på forsvarlig vis. Skadelidtes generelle forventning om at profesjonsutøvere opptrer forsvarlig er en forventning som i utgangspunktet beskyttes av det alminnelige profesjonsansvaret.¹⁵² Det er lite naturlig å betegne ansvar for brist i denne innrettelsen som et *informasjonsansvar*.

Det faktum at Høyesterett utvider informasjonsansvaret til å omfatte tilfeller hvor skadelidte reelt sett ikke har blitt villedet, har betydning for diskusjonen om hvilke tilfeller som aktualiserer grunnvilkårene for informasjonsansvar. Behovet for å forankre erstatningsansvaret i informasjonsansvaret kan nemlig leses i retning av at erstatningsansvaret *måtte* forankres særskilt, og at det alminnelige profesjonsansvaret ikke var tilstrekkelig. En slik forståelse tilsier at informasjonsansvaret er et rettslig grunnlag som muliggjør at profesjonsutøvere kan holdes

¹⁵⁰ Se oppgavens punkt 4.2 med videre henvisning til teori.

¹⁵¹ Ment for-kravet ble presentert i Rt. 2008 s. 1078 og har blitt fulgt opp i alle senere informasjonsansvarsdommer.

¹⁵² Hagstrøm og Stenvik (2019) s. 140-141, Kjelland (2019) s. 103-104, Nygaard (2007) s. 194.

ansvarlig overfor tredjepersoner. Dette tyder i så fall på at adgangen til å anvende profesjonsansvaret overfor tredjeperson er snevrere enn det tidligere høyesterettspraksis gir inntrykk av. Dersom man forstår Høyesteretts fremgangsmåte slik, innebærer det at Høyesterett har tatt et steg i retning en mer prinsipiell tilnærming til rene formuestap i norsk erstatningsrett, og slik sett nærmet seg den amerikanske reguleringen av rene formuestap.

Askeland et al. løfter frem to forklaringer av Høyesteretts valg om å forankre ansvaret i informasjonsansvarsdom II i informasjonsansvaret.¹⁵³ Den første bygger på en liknende tankegang som jeg skisserte ovenfor. Forfatterne mener nemlig at man kan se det slik at «Høyesterett, gjennom sin praksis, har valgt å anvende «informasjonsansvar» som en generell betegnelse på profesjonsutøveres culpa-ansvar overfor andre enn sin medkontrahent (tredjemann)». ¹⁵⁴ I dette ligger at informasjonsansvaret omfatter «den ikke-kontraktuelle delen av det som gjerne omtales som «profesjonsansvaret». Forfatterne trekker imidlertid frem at en slik anvendelse av betegnelsen informasjonsansvar kan lede til at «rettsanvenderen må ty til anstrengte konstruksjoner for å kunne anvende «informasjonsansvarsterminologien» på spørsmål om en profesjonsutøvers erstatningsansvar overfor tredjemann». ¹⁵⁵

Denne forståelsen går et steg lenger enn den jeg skisserte ovenfor. I stedet for å se det slik at informasjonsansvaret utgjør et mulig rettslig grunnlag for profesjonsansvar utenfor kontrakt, blir informasjonsansvaret løftet frem som *det eneste* rettslige grunnlaget. Så langt er det ikke nødvendigvis behov for å gå. Høyesterett gir verken direkte eller indirekte uttrykk for at informasjonsansvaret er det eneste aktuelle grunnlaget for ansvar. Videre blir informasjonsansvaret fremmet som et eksempel på at profesjonsansvar kan gjelde overfor tredjeperson i den tidligere siterte forarbeidsuttalelsen, jf. formuleringen «for eksempel dersom tjenesteyteren har gitt uriktig eller villedende informasjon som en tredjeperson har innrettet seg etter – såkalt «informasjonsansvar» [min understreking]. ¹⁵⁶

Det er derfor vanskelig å se at det er rettslige holdepunkter for å betrakte informasjonsansvaret som en *generell* betegnelse på profesjonsutøveres ansvar over tredjepersoner. Høyesteretts valg om å forankre takstmanns og eiendomsmeglers erstatningsansvar i informasjonsansvaret kan imidlertid, slik jeg skisserte ovenfor, anses som et tegn på at profesjonsutøveres ansvar overfor

¹⁵³ Askeland et al. (2019) s. 205.

¹⁵⁴ Askeland et al. (2019) s. 205.

¹⁵⁵ Askeland et al. (2019) s. 205.

¹⁵⁶ Prop. 92 LS (2019-2020) s. 225.

tredjepersoner krever forankring i mer tydelig avgrensede vilkår enn tidligere. I dette tilfellet fant Høyesterett det aktuelt å anvende vilkårene for informasjonsansvar, men dette utelukker ikke nødvendigvis en utvikling der andre faktiske situasjoner reguleres av andre vilkår.

Den andre mulige forklaringen Askeland et al. løfter frem, og synes å lande på, er at «Høyesterett oppfatter «informasjonsansvaret» som en egen ansvarsfigur på siden av det tradisjonelle culpa-ansvaret».¹⁵⁷ Forfatterne trekker frem flere uttalelser fra dommen som de mener «går langt i å etterlate et inntrykk av at dette ansvaret er etablert som et eget erstatningsrettslig ansvarsgrunnlag i norsk rett».¹⁵⁸

I denne oppgaven har jeg som nevnt tatt utgangspunkt i at informasjonsansvaret er en konkretisering av culpanormen for de tilfellene villedning leder til et rent formuestap hos en tredjeperson. Denne definisjonen av informasjonsansvaret utfordres imidlertid, slik forfatterne fremhever, av at Høyesterett anvender informasjonsansvaret i tilfeller der skadelidte rent faktisk ikke har blitt villedet av den ansvarsbetingende informasjonen.

Til støtte for denne forståelsen av Høyesteretts tilnærming til informasjonsansvaret viser forfatterne til Bårdens foredrag «Norges Høyesterett i 2017 – noen refleksjoner over rollen som prejudikatsdomstol», hvor han fremhever følgende:

*Når vi for eksempel ser Høyesteretts fire dommer om informasjonsansvar for profesjonelle tjenesteytere fra henholdsvis 2008, 2015 og to i 2016 i sammenheng, får vi et ganske godt inntrykk av dette ansvarets karakter og rekkevidde.*¹⁵⁹

Foredraget hadde Høyesteretts rolle som prejudikatsdomstol som tema, og uttalelsen om informasjonsansvaret er en eksemplifisering på at Høyesterett konkretiserer avveiningspregede regler. Bruken av ordet «ansvar» i denne sammenheng er med andre ord ikke resultat av en drøftelse av om informasjonsansvaret utgjør et eget ansvarsgrunnlag. Man bør derfor utvise forsiktighet med å vektlegge ordvalget i denne sammenheng.

I en nylig avsagt lagmannsrettsdom uttales det at «[i]nformasjonsansvar er et ansvarsgrunnlag som er utviklet i teori og rettspraksis, i forlengelsen av culpaansvaret og profesjonsansvaret».¹⁶⁰ Tidligere i samme dom blir det imidlertid uttalt at «[d]et aktuelle ansvarsgrunnlaget i denne

¹⁵⁷ Askeland et al. (2019) s. 205.

¹⁵⁸ Askeland et al. (2019) s. 205.

¹⁵⁹ Bårdsen (2017) punkt 20.

¹⁶⁰ LB-2022-5179 punkt 3.2.1.

saken er skyldsansvar», noe som kan leses i retning av at informasjonsansvaret er en form for skyldansvar, altså culpaansvar.¹⁶¹ Ettersom lagmannspraksis i utgangspunktet har begrenset rettskildemessig vekt, og retten her verken drøfter spørsmålet nærmere, eller utviser et konsekvent syn på spørsmålet kan ikke uttalelsen tillegges nevneverdig vekt.

Videre må det trekkes frem at det uklart hva det egentlig vil innebære om man anser informasjonsansvaret som et eget ansvarsgrunnlag. De ulike ansvarsgrunnlagene er i utgangspunktet alternative rettslige grunnlag for ansvar. Å betrakte informasjonsansvaret som et eget ansvarsgrunnlag vil derfor gi opphav til flere vanskelige spørsmål om regelens virkeområde. Dersom informasjonsansvaret skal betraktes som et alternativt ansvarsgrunnlag til culpaansvaret må grensen mellom disse klarlegges i langt større grad enn vi ser i dag. Informasjonsansvaret oppstiller flere vilkår enn det culpaparegelen i utgangspunktet gjør, og skadelidte vil da i utgangspunktet være tjent med å påberope seg culpa fremfor det mer situasjonsspesifikke informasjonsansvaret.

Til slutt har Høyesterett, som tidligere nevnt, omtalt informasjonsansvaret som «et utslag av det alminnelige skyldansvaret», noe jeg tok utgangspunkt i da jeg innledningsvis la til grunn at informasjonsansvaret er en konkretisering av culpaansvaret.¹⁶² Denne uttalelsen er gitt i informasjonsansvarsdom IV, altså *etter* at Høyesterett anvendte informasjonsansvaret i saker hvor skadelidte ikke hadde innrettet seg, noe som gjør uttalelsen vanskelig å se bort fra. Det er da vanskelig å se at det er rettskildemessig grunnlag for å betrakteinformasjonsansvaret som et eget ansvarsgrunnlag.

¹⁶¹ Ibid.

¹⁶² HR-2016-2344-A avsnitt 68.

6 Avslutning

Arbeidet med oppgaven har vist at problemstillingen ikke kan besvares med et enkelt ja eller nei. Når det gjelder første del av problemstillingen, så oppstiller Høyesterett tilsynelatende et krav om faktisk innrettelse. Dette skulle i utgangspunktet tilsi at informasjonsansvarsregelen innebærer et dobbelt årsakskrav. Så enkelt er det imidlertid ikke.

Utgangspunktet virker å være at kravet til faktisk innrettelse innebærer at skadelidte må ha innrettet seg i tillit til informasjonen, og at denne innrettelsen har ført til tapet som kreves erstattet. Basert på dette gjelder det altså som utgangspunkt et dobbelt årsakskrav, og i eksemplene skissert innledningsvis er det kun aksjeeieren som faktisk selger andelene sine, og dermed går glipp av gevinst, som kan kreve erstatning etter informasjonsansvaret. Som illustrert av sitatet fra LB-2021-114897, som ble trukket frem i oppgavens punkt 5.1, er dette utgangspunktet imidlertid underkommunisert i rettspraksis og teori, noe som skaper en usikkerhet når det gjelder håndteringen av kravet. I den konkrete dommen førte dette til at lagmannsretten presenterte et annet årsakskrav enn de faktisk anvendte. I fremtidige saker kan det tenkes at det doble årsakskravet blir misforstått eller oversett, slik at informasjonsgiver må erstatte tap i tilfeller hvor det egentlig ikke er grunnlag for erstatningsansvar etter informasjonsansvaret.

Videre gjelder det et unntak fra dette utgangspunktet. I enkelte situasjoner som har oppstått ved boligomsetning har Høyesterett godtatt at skadelidte generelt innrettet seg i tillit til at en profesjonsutøver ville utføre arbeidet sitt på forsvarlig vis. Det er i utgangspunktet lite treffende å omtale dette som et krav om faktisk innrettelse, da skadelidte rent faktisk ikke har innrettet seg etter noe annet enn en generell atferdsnorm for informasjonsgiver. Selv om Høyesterett tilsynelatende begrunner ansvaret i et innrettelsessynspunkt, er det derfor ikke årsakssammenheng mellom informasjonen og skadelidtes innrettelse. Det er dermed tale om et unntak fra det doble årsakskravet.

Når det gjelder spørsmålet om det kan gjøres unntak fra doble årsakskravet i andre typetilfeller enn boligomsetningssakene, er dette uavklart. På den ene siden er det vanskelig å se for seg en liknende situasjon som taksmann- og eiendomsmegler tilfellene. På den andre siden kan Høyesteretts håndtering av innrettelseskrevet leses som et tegn på at de alminnelige vurderingene etter profesjonsansvaret i mindre grad enn tidligere anses tilstrekkelig til å holde profesjonsutøvere ansvarlig overfor tredjepersoner. Dersom man profesjonsutøvers ansvar

overfor tredjepersoner må forankres særskilt, er det mulig man vil se at det gjøres unntak fra kravet til faktisk innrettelse i flere tilfeller, slik at informasjonsansvaret får et bredere nedslagsfelt. Dersom informasjonsansvaret utvikler seg i den retningen vil det imidlertid føre til at regelens forutberegnelighet svekkes, gjennom at den reelt sett kan anvendes i langt flere tilfeller enn det betegnelsen «informasjonsansvar» tilsier, noe som allerede er tilfellet i boligomsetningssakene Høyesterett behandlet i informasjonsansvarsdom II og III.¹⁶³

¹⁶³ Rt. 2015 s. 556 og HR-2016-2264-A.

Litteraturliste

Lov

Lov 13. juni 1969 nr. 26 om skadeserstatning.

Forarbeid

Prop. 92 LS (2019-2020) Lov om finansavtaler (finansavtaleloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 125/2019 og 130/2019 av 8. mai 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/17/EU om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål (boliglåndirektivet) og delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 1125/2014.

Rettsavgjørelser fra Høyesterett

Rt. 1915 s. 122.

Rt. 1962 s. 89.

Rt. 1966 s. 351.

Rt. 1981 s. 462.

Rt. 1988 s. 440.

Rt. 1992 s. 64 (P-pille II).

Rt. 1995 s. 1350.

Rt. 2002 s. 286.

Rt. 2003 s. 400 (Sunnfjord tunnel).

Rt. 2003 s. 696 (Ivaran).

Rt. 2005 s. 870 (Megler).

Rt. 2006 s. 690.

Rt. 2008 s. 1078 (Informasjonsansvar I).

Rt. 2015 s. 385 (Roxar).

Rt. 2015 s. 556 (Informasjonsansvar II).

HR-2016-2264-A (Informasjonsansvar III).

HR-2016-2344-A (Informasjonsansvar IV).

HR-2020-312-A (Bori III).

HR-2021-967-A (Landskapsentreprenørene).

Rettsavgjørelser fra lagmannsrettene

LB-1999-456 (Borgarting).

LB-2003-1786 (Borgarting).

LB-2020-90700 (Borgarting).

LB-2021-114897 (Borgarting).

LB-2022-5179 (Borgarting).

Rettsavgjørelse fra tingretten

TSOS-2021-22259 (Søndre Østfold tingrett).

Amerikanske rettsavgjørelser

Amusement Industry, Inc. v. Stern, 786 F. Supp. 2d 758 (S.D. N.Y. 2011).

Conroy v. Regents of Univ. of California, 45 Cal. 4th 1244, 203 P.3d 1127 (2009).

Engalla v. Permanente Med. Grp., Inc., 15 Cal. 4th 951, 976-977, 938 P.2d 903, 919 (1997), as modified (July 30, 1997).

Florenzano v. Olson, 387 N.W.2d 168 (Minn. 1986).

Glanzer v. Shepard, 233 N.Y. 236, 135 N.E. 275 (1922).

Glassford v. Dufresne & Assocs., P.C., 2015 VT 77, 199 Vt. 422, 124 A.3d 822 (2015).

McGee v. Vt. Fed. Bank, 726 A.2d 42, 44-45 (Vt. 1999).

M.H. v. Caritas Family Servs., 488 N.W.2d 282 (Minn. 1992).

Popp Telecom, Inc. v. Am. Sharecom, Inc., 361 F.3d 482 (8th Cir. 2004).

Robins Dry Dock & Repair Co. v. Flint, 275 U.S. 303, 48 S. Ct. 134, 72 L. Ed. 290 (1927).

Stuart v. Freiberg, 316 Conn. 809, 116 A.3d 1195 (2015).

Ultramares Corp. v. Touche, 255 N.Y. 170, 174 N.E. 441 (1931).

Visconti v. Pepper Partners Ltd. P'ship, 825 A.2d 210, 215 (Conn. App. Ct. 2003).

Watkins v. Lorenz, 119 N.W.2d 482 (Minn. 1963).

Winter v. G.P. Putnam's sons 938 F.2d 1033 (9th Cir. 1991).

Amerikansk sekundærkilde

Restatement of the Law - Restatement (Second) of Torts (1977).

Internasjonale retningslinjer

Draft Common Frame of Reference (DCFR)

Principles of European Law (PEL)

Litteratur

- Andersen (2009) Andersen, Harald B., «Noen synspunkter på Rt. 2005 s. 870 (meglerdommen) og Rt. 2008 s. 1078 (informasjonsansvarsdommen) – og en kommentar til Per M. Ristvedt» *Lov og rett* 2009, s. 240-251.
- Askeland et al. (2019) Askeland, Bjarte, Anne Marie Frøseth, Jan Ove Færstad, Erik Monsen, «Erstatningsrettens utviklingslinjer de siste 50 år» *Rett i Vest; festskrift til 50-årsjubileet for jurist-utdanningen ved Universitetet i Bergen* 2019, Giertsen, Johan, Erling Johannes Husabø, Øystein L. Iversen, Berte-Elen Konow, s. 197-224.
- von Bar (2009) von Bar, Christian, *Non-Contractual Liability Arising out of Damage Caused to Another – Principles of European Law* bind 7, Sellier european law publishers 2009.
- Bårdsen (2017) Bårdsen, Arnfinn, *Norges Høyesterett i 2017 – noen refleksjoner over rollen som prejudikatdomstol*, Høyesteretts utrederjubileum 15. mars 2017, <https://www.domstol.no/globalassets/upload/hret/artikler-og-foredrag/bardsen---hoyesterett-som-prejudikatdomstol---15032017.pdf>
- Farnsworth (1996) Farnsworth, E. Allan, *An Introduction to the Legal System of the United States*, 3. utg., Oxford University Press 1996.
- Frøseth (2013) Frøseth, Anne Marie, *Skadelidtes egeneksponering for risiko i erstatningsretten*, 1. utg., Fagbokforlaget 2013.
- Færstad (2014) Færstad, Jan-Ove, *Erstatningsansvar for villedende informasjon*, 1. utg., Gyldendal juridisk 2014.

- Færstad (2016) Færstad, Jan-Ove, «Regressoppgjør i erstatningsrettslige klær - En kommentar til Høyesteretts avgjørelser referert i Rt. 2008 s. 1078 og Rt. 2015 s. 556» *Tidsskrift for erstatningsrett, forsikringsrett og trygderett* 2016, s. 97-120.
- Hagstrøm (1989) Hagstrøm, Viggo, «Informasjonsansvar - Om villedning av annen enn kontraktspart» *Tidsskrift for rettsvitenskap* 1989, s. 196-264.
- Hagstrøm og Stenvik (2019) Hagstrøm, Viggo og Are Stenvik, *Erstatningsrett*, 2. utg., Universitetsforlaget 2019.
- Hagstrøm og Stenvik (2015) Hagstrøm, Viggo og Are Stenvik, *Erstatningsrett*, 1. utg., Universitetsforlaget 2015.
- Hjelmeng (2007a) Hjelmeng, Erling, «Interessevern og rene formuesskader – i lys av Rt. 2007 s. 425» *Tidsskrift for erstatningsrett* 2007, s. 169-180.
- Hjelmeng (2007b) Hjelmeng, Erling, *Revisors erstatningsansvar*, 1. utg., Fagbokforlaget 2007.
- Kjelland (2019) Kjelland, Morten, *Erstatningsrett – en lærebok*, 2. utg., Universitetsforlaget 2019.
- Kleineman (1987) Kleineman, Jan, *Ren förmögenhetskada*, 1. utg., Juristförlaget 1987.
- Lødrup (2009) Lødrup, Petter, *Lærebok i erstatningsrett*, 6. utg., Gyldendal Akademisk 2009.
- Nygaard (2007) Nygaard, Nils, *Skade og ansvar*, 6. utg., Universitetsforlaget 2007.
- Ristvedt (2008) Ristvedt, Per M., «Informasjonsansvarsdommen – en ny rettstilstand for ansvarsforsikringsselskapers krav» *Lov og Rett* 2008, s. 579-595.

- Ristvedt (2015) Ristvedt, Per M., «Informasjonsansvarsdom nr. 2 – avklaring og sementering av rettstilstanden» *Lov og Rett* 2015 s. 504-510.
- Ristvedt (2017) Ristvedt, Per M., «Informasjonsansvarsdom III og IV ytterligere utvikling og avklaring av rettstilstanden» *Lov og Rett* 2017, s. 35-44.
- Perland (2013) Perland, Olav Fr., *Tilretteleggeransvar*, 1. utg., Cappelen Damm 2013.
- Prosser og Keeton (1984) Prosser, William Lloyd og W. Page Keeton, *Prosser and Keeton on Torts*, 5. utg., West Group 1984.
- Skjefstad (2019) Skjefstad, Arnt E., «Metodiske utfordringer i erstatningsretten – noen grunntrekk og refleksjoner» *Tidsskrift for erstatningsrett, forsikringsrett og trygderett* 2019, s. 220-260.
- Skoghøy (2018) Skoghøy, Jens Edvin A., *Rett og rettsanvendelse*, 1. utg., Universitetsforlaget 2018.
- Stang (1927) Stang, Fredrik, *Erstatningsansvar*, 1. utg., H. Aschehoug & Co 1927.
- Tande (2016) Tande, Knut Martin, «Høyesterett som prejudikatsdomstol innen erstatningsretten – foredling eller friere rettspolitikk?» *Tidsskrift for erstatningsrett, forsikringsrett og trygderett* 2016, s. 30-68.
- Thorson (2010) Thorson, Bjarte, «Leder: De rene formuestapene som en ny æra i erstatningsretten» *Tidsskrift for erstatningsrett* 2010, s. 117-120.
- Thorson (2011) Thorson, Bjarte, *Erstatningsrettslig vern for rene formuestap*, 1. utg., Gyldendal Akademisk 2011.
- Truyen (2007) Truyen, Filip, «Aksjeanalyse og informasjonsansvar» *Tidsskrift for Rettsvitenskap* 2007, s. 85-170.

- Tørum (2007) Tørum, Amund B., *Direktekrav*, 1. utg., Universitetsforlaget 2007.
- Wilhelmsen (2022) Wilhelmsen, Trine-Lise, «Feil i egenerklæringsskjema ved salg av bolig som forsikringsrettslig innsigelse» *Tidsskrift for erstatningsrett, forsikringsrett og trygderett* 2022, s. 173-191.
- Wise og Poole (2008) Wise, Robert K. og Heather E. Poole, “Negligent Misrepresentation in Texas: The Misunderstood Tort” *40 Tex. Tech L. Rev.* 845 2008.

Figurer

Figur 1	s. 23
Figur 2	s. 40